Kő-Szabó Imre

Vác – 2020

Kő-Szabó Imre: Ésszel – szívvel, szabad lélekkel

(irodalmi riportok)

Vác – 2020

A kötetben szereplő írások (riportok)

megjelentek, 2006-tól kezdődően

a KLÁRIS

Irodalmi-kulturális folyóirat lapszámaiban

Vác – 2020

Idézetek:

„A szerelemben két erő kormányoz: a szív és az ész. Külön – külön nem sokra mennek, együtt viszont, ami azt illeti, együtt sem feltétlenül jelentenek garanciát a sikerre.

Kettőjükre hallgatva azért talán kedvezőek az esélyek.”

(John Allen Paulos – amerikai matematikus)

„Lehet, hogy az ember ésszel megérti, mi is történt vele egy trauma során, de idő kell ahhoz, hogy a szív, a lélek és az értelem összeérjen.”

(Terczer Hilda – hegymászó)

Minden jog fenntartva

© Kő-Szabó Imre

ISBN: 978-615-81338-3-8

Vác - 2020

A kötetben szereplő illusztrációs képeket
az Internet ingyenesen felhasználható
képei közöl válogatta,
továbbá a kötetet szerkesztette,
a digitalizációs és számítógépes munkáit végezte

Dr. Szepes András
ny. főiskolai docens

Vác - 2020

BEVEZETŐ

Egy újabb kötet elé, amelyik szintén riportokat tartalmaz, bevezető előszót írni, még a szerzőnek sem könnyű.

Hiszen az itt közzé tett tizenöt riport legalább 95 olyan apró történeteket tár az olvasó elé, amelyik többsége vele, de bárkivel megtörténhetett volna. Mert itt ugyan, ezekben a történetekben a szív és az ész döntései a legfontosabbak, de jelen van a lélek, amely mindig szabadságra vágyik. Sokan mondtak már véleményt, összegző megállapításokat e fontos kérdéskörben.

Mérei László pszichológus, matematikus szerint: *„A szív és az ész indokait lehetetlen szétválasztani egymástól.”* Egy kolumbiai nő pedig így vall: *„Hogyan vehetné fel a versenyt az ész a szív kívánalmaival?”*

Egy angol reklám szakember – David Ogiluy pedig úgy vall: *„Az ész (...) önmagában nem elég, szükség van mellette szellemi tisztességre is.”*

A „Végtelen szerelem” című török film ezt a kérdést úgy összegezi: *„Ha a szív szárnyalni akar, akkor erről nem a józan ész dönt.”*

Eltérő kérdések, eltérő válaszok, örök boncolgatás.

A szerző

Tartalomjegyzék

B E V E Z E T Ő 6
Ésszel – szívvel, vagy szívvel – ésszel? 8
Hétköznapi apró örömök 14
Minden korban, stílusosan! 19
Ez nem cím, csak egy felirat 25
Így van ez minden tavasszal 31
Azok a nyári napok 37
Amit a fülünk még elvisel 43
A lelkünk szabadsága 49
Művészet, kis pénzből… 56
Nyugodt voltam, de mivé váltam? 62
Feleslegessé vált holmik, kacatok 68
Fent vagyunk a világhálón 74
„Hát, hogy mint vagytok, otthon Pistikém?” 80
Az ígéretet számon kérik … 86
Az összetartozás hozhat csak sikert 92

Ésszel – szívvel, vagy szívvel – ésszel?

„Az életben a legnehezebb a szívet meg az észt rábírni, hogy ugyan azt akarják.” (Woody Allen)

◙

A szív, anatómiai értelemben, egy izmos szerv, amelynek feladata összehúzódás és kitágulás révén a vérnek a szövetekbe való áramlását biztosítani.

Az ész, az agyunk, egy olyan szerv, amely az emberi képességnek, a dolgok megértésére, tudatos cselekvésre szolgáló „szerkezet”.

◙

„A szív hangja – az igazság első szava.” (Tatiosz)

◙

Z. Károly így közel a harminchoz, eldöntötte, megnősül. Persze ez nem ment olyan egyszerűen, egyik napról a másikra. Körülnézett a környezetében, a Gitta egy alacsony barna hajú lány volt. Kedves, mindig mosolygott. Z. Károly fejében többször megfordult, őt kellene választania. De amikor ezen töprengett a Katika is szimpatikus volt számára, Magas, szőke lány volt, az alakja is csábító, de amikor beszélgetett vele, olyan furcsa módon válaszolt. Valahogy a megnyilvánulásai nem tetszettek. Aztán ott a gyárban, ahol dolgozott, a szabászoknál sündörgött egy fekete hajú lány. Z. Károly ahányszor találkozott vele, kedves volt. Egyszer szerveztek egy Börzsönyi kirándulást, vonattal, meg gyalog mentek. Sikerült vele kettesben is maradni, de nagyon elutasító volt. A több hónapos keresgélés során futott össze Pannival. Úgy mutatták be neki a lányt, aki olyan kedves és figyelmes volt, hogy ettől Z. Károly teljesen elájult. Ha meglátta a szíve hevesen vert. Elkezdődött az együtt járás, amely öt hónapig tartott. Arany János írta erről így: „Szíve választottja

van már neki régen.” Z. Károly a szívére hallgatott, kedvesebb, szebb lányt úgysem talál. Ő az igazi, ő a feleség. El is vette. Aztán teltek a hónapok, évek, elkezdtek öregedni, mind a ketten. Z. Károly negyven évi házasság után döbbenten tapasztalta, hogy az ő felesége egy házsártos asszony lett, akinek semmi sem tetszik. Elgondolkodott, mire kellett volna, akkor hallgatnia, amikor döntött?

◙

„Szerelemben csak az ösztön segíthet. A józanész sohasem. Amire józan lesz az ember, már csak a termoforom és a kávé fontos.” (Zsigray Julianna, író)

◙

Szív küldi szívnek, ismert mondás. Emlékszem gyerekkoromban, abban a faluban ahol laktunk, ez a zenei „szolgáltatás” volt a vasárnapi korzózok szórakozása. A hangos bemondó, amely az akkori községháza tetején volt, harsogta: Sanyi küldi a következő dalt Marikának, megszólalt a zene: „Te vagy az egyetlen…” Aztán: Rózsika, Panni tiszta szívből küldi a következő dalt Erzsinek, Ilonkának, a zene: „Ketten vagyunk a szerelemért… Majd a hangos bemondó: Jóska küldi a következő dalt, saját szórakoztatására. Felcsendült Kazal László hangja: „Szénát hordanak a szekerek, én a bakon ülök Teveled.”

◙

„A legszörnyűbb börtön egy bezárt szív.” (II. János Pál pápa)

◙

T Veronika már a középiskolában kitűnt szavalataival. Szépen tudott verset mondani, olyan odaadással, átérzéssel, hogy aki hallgatta érezte, ez egy komoly színészi teljesítmény is lehetne. V. Veronika egy kis faluban élt, szülei, rendes, dolgos emberek voltak. Lányukat a jóra, szépre, a tisztességes tanították. – Ne legyél nagyképű, szerény emberként élj! – mondta apja mindig neki. Aztán ahogy betöltötte a tizennyolcadik életévét,

jött a pályaválasztás. – Színésznő akarok lenni! – mondta határozottan. Először ment a családban a latolgatás. Mások is mondták, van tehetsége a színészethez. A vége az lett, hogy jelentkezett a főiskolára. A felvételi során, három rostavizsgán kellett átvergődnie. Nem volt egyszerű, és nem is volt könnyű. A harmadik vizsgán, amikor minden feladatot megoldott, a vizsgabizottság a döntés előtt feltette a kérdést: - Most mit csináljunk magával? A kérdésre illett válaszolni, T. Veronika szerénysége folytán annyit mondott: - Nem tudom! A felvétel eredménye elutasítás volt. T. Veronika éveken keresztül azzal gyötörte önmagát, hogy akkor az eszére kellett volna hallgatni és a válasz egyértelmű lett volna: - Vegyenek fel!

◙

„Döntsd a szíved szerint, aki szeretettel közelít a világ dolgaihoz, mindig jól dönt.” (Tatiosz)

◙

K. Feri eddig egy kis üzemben dolgozott. Présgépeket kezelt, ezeken a gépeken fémből préseltek, a konyhában nélkülözhetetlen eszközöket, tésztaszűrőt, uborka vagy káposzta reszelőt, szedőkanalat, fém csipeszt a hússütéshez, meg ehhez hasonló eszközöket. Nem volt valami fenomenális tudást igénylő munka ez számára. Csak úgy csinálta, mert nem volt más. Talán kényelmes volt, hamar beletanult. A pogácsa szaggató formákat három méretben, százával gyártotta. A fizetés is elfogadható

volt, de ha több lenne, persze az sem lenne baj. Egy hétvégi szalonnasütés során futott össze Z. Károllyal, aki a közeli nagyobb városban dolgozott, egy most felfutóban lévő kft-ben. Itt az autógyártásban használatos, kis elektromos szerkezetek összeszerelésével foglalkoztak. Z. Károly mesélt a kis üzem jövőjéről, azokról a lehetőségekről, melyek a résztvevőknek nagy irányú jövőt prognosztizáltak. Z. Károly elcsábította hozzájuk K. Ferit, aki végig gondolt mindenféle lehetőséget. Észérvek sokaságát vetette latba és a végén döntött, átmegy ehhez a kft-hez. Jól döntött, mert a következő évek nagy felfutást eredményeztek a termelésben. K. Feri megtalálta önmagát és helyét.

◙

„Időnként az igazság olyan bizarr, hogy lábujjhegyre kell állnod, és erőlködni, hogy felérd ésszel." (Darren Shan ír író)

◙

K. Aranka egy kis faluban volt óvónő. Éveinek száma harmincöt, tíz éve férjnél van. Gyerekük még nem született. A férj a közeli város egyik üzemében volt napi bejáró munkás. Szépen éltek, nem volt semmi baj. A faluban tanácsi vonalon váltás történt. Egy túl agilis, középkorú férfi lett a tanácselnök. Nem falubéli volt. Úgy érezte, ambiciózusságával, ő majd megváltja a világot. Bele szólt mindenbe, még az óvodai nevelésbe is, pedig ez egy külön világ, távol esik az államigazgatási szakterülettől. Így aztán a súrlódások szinte napirenden voltak. Felborult az óvoda korábbi, megszokott, jól működő rendje. K. Aranka már a „kenyértörésen" gondolkodott, amikor váratlanul kívülről, kapott egy ajánlatot. Állás, szolgálati lakás várja őt és férjét egy közeli városba, ahol a fejlődés most veszi kezdetét. Hőerőmű épül, az eocén szénprogram hasznosítása kapcsán. Nagyok a fejlődési kilátások. Dönteniük kellett, latolgattak és ésszerű döntést hoztak, mennek, ott van lehetőség. El is költöztek, aztán eltelt öt év. A hőerőmű befuccsolt, a fejlődés elmaradt. Néha eszükbe jutott, hogyan kellett volna másképpen dönteni. Talán a szívükre

kellett volna hallgatni, mert az a bizonyos állapot ott sem tarthat örökké.

◙

„Lehet az ember komplett kretén, ha van annyi esze, hogy a megfelelő ügyvédet bízza meg az ügyével.” (Hanya Yanagihara amerikai írónő)

◙

Cs. Géza egy biztosítónál volt biztosítási ügynök. Jól beletanult a mesterségébe, mert mint vállalkozó, jól is mentek a dolgok. Kötött kisebb, nagyobb biztosításokat, hasonló vállalkozóknak – kádárnak, autószerelőnek – így a részesedésből neki is jutott bőven. Volt olyan hónap, hogy több százezret keresett. Persze, mint vállalkozónak bekellet volna fizetnie a jövedelemre eső adót, meg a társadalombiztosítást is, de ezt rendszeresen elmulasztotta, elhanyagolta. A pénzt mindig másra költötte. A hobbijára áldozott sokat, szerette az „ördög bibliáját” forgatni. A lapok huncut módon, nem jártak a kedvébe. Aztán az év végén jött a felszólítás, fizesse be ezt is, meg azt is. Mindig csak foldozta a befizetéseket, vagy valamelyik banktól kért kölcsönt, hogy a foltot befércelje. Közben az asszony azt hitte minden rendben. Egy banki felszólításkor aztán kidőlt a „liszt”. Az asszony korholta a férjét, minden sérelmét rá zúdította. Ami a szívén volt, azt most kimondta a száján. Az összegzett eredmény sajnos annyi lett, hogy elkellett adni a lakást, ahol szívük szerint szerettek lakni. De a bank a matematika logikája szerint gondolkodott, kiad, követel. Egy kisebb lakásba költöztek és szerényebbre húzták a „nadrágszíjat”.

◙

„A bolond kibeszéli a szívét, a bölcs viszont a szívével beszél.” (Benjamin Franklin amerikai diplomata, feltaláló)

◙

K. Péter egy bőrgyárban kezdett dolgozni. Érettségi, meg katonai szolgálat után nem volt más választása, segédmunkás lett. Tologatta, rakosgatta a hatalmas bőröket. Maga a gyár sem

volt szimpatikus, annál fogva, hogy büdös volt. Csak az tartotta ott, hogy ezt a kegyetlen melót elfogadható módon megfizették. Már vagy öt éve dolgozott a gyárban, amikor egyik délelőtt hívták a személyzeti osztályra. Egy idősebb hölgy fogadta, vázolta, hogy nagyon megvannak elégedve a munkájával, meg fiatal (akkor volt harminc éves) tanulhatna. A gyárnak nagy szüksége lenne egy jó vegyészmérnökre. Felajánlotta, hogy gyári ösztöndíjjal végezze el a Veszprémi Vegyipari Egyetemet. Mindenben támogatják. K. Péter teljesen megszédült. Időt kért a döntésre.

Több napon át viaskodott önmagával. A kémiát ki nem állhatta, a középiskolában, olyan „becsületből", a többi jó jegy láttán, átengedték a következő évfolyamra. Még a háta is lúdbőrös lett a kémcsövek sokaságától – Ezt nem nekem találták ki! Pedig remek ajánlat volt. Aztán esze szerint döntött úgy:- Ez nem nekem való meló! Ezt a döntést, aztán több éven keresztül latolgatta, de mindig arra a végeredményre jutott: - Amit nem szeretsz csinálni, azt ne csináld!

◙ ◙

Hétköznapi apró örömök

Ezek az örömök, aprók, nem nagyok, de ahhoz elegendőek, hogy a nap kellemesen folytatódjék. Lelkünket békesség szállja meg. Tudjunk gondolni a holnapra és az emésztő bánat, messze elkerüljön bennünket. Nem kell nagy dolgokra gondolni. A nagy rész, kicsi aprókból tevődik össze. Radnóti Miklós költő, úgy írt erről: - „Eső esik. Felszárad. Nap süt. Ló nyerít. Nézd a világ apró robbanásait."

Hétköznapok pedig sokszor vannak, szinte abból áll az élet. Ünnepek ritkábban, meg is lehet számolni, hogy az év 365 napjából mennyi az ünnep és mennyi a hétköznap. Ez utóbbira kell gondolni, koncentrálni. Hiszen ez teszi ki az életünket. Ezekben a hétköznapokban van munka, hétköznapi esemény, egy hétköznapi ebéd és mindent végig élni, egy hétköznapi embernek, aki mindezt az apró örömökkel fűszerezve éli meg.

Kovács Kati táncdalénekesnő erről így vall: „Sajnos hajlamosak vagyunk folyamatosan valami nagy csodára várni, pedig az élet nem csodákból, hanem apró örömökből áll."

◙

S. Sándorék összesen hatan vannak. A férj, a feleség meg négy gyerek, sorban Ági 12 éves, Zsolt 8, Panni 6 éves és a legkisebb Sanyi, 2 éves. Jól nevelt gyerekek, szófogadóak, nincs velük semmi baj. Belátóak, mert így nevelték őket. Tudják, amire futja, azt élvezik, amire nem, hát arra nem. Mégis néha kibújik belőlük, hogy mire vágynak. Koruknál fogva a nagyobbak laptopra, vagy éppen egy okos telefonra, mert ugye az osztálytársaknak mind ez már megvan. Mégis türelmesek, megértik a család anyagi helyzetét. Apájuknak van rendszeres keresete, ő egy kisvállalatnál anyagmozgató. Egy okos targoncával szortírozza, rakja a nagy dobozokat, melyben az összeállított termékeket szállítják. Az anya otthon van, gyesen. Hát ebből aztán

nem valami sok folyik be a kasszába. Most, hogy közeleg a karácsony, a faluba, ahol laknak, egy régi ismerősük, T. Péter látogatott el, akinek Pesten egy jól menő vállalkozása van az építő iparban. Megkérdezte a gyerekeket, mit szeretnének az ünnepekre. – Laptopot! – volt a nagyon halk érvelés. A kisebbek csak, hallgattak.

Két nap múlva egy csomagot hozott egy autó, benne egy laptop, egy telefon és sok-sok játék, édesség. Kimondhatatlan öröm uralkodott el a családban. S. Sándor mondta a gyerekeknek: - Látjátok, vannak még jó emberek! Azon azonban elgondolkodott, hogy ez az öröm nagy öröm, vagy csak egy hétköznapi öröm? Nem tudta eldönteni.

◙

K. Kálmán közel a negyvenhez, súlyosan megbetegedett. Olyan kort állapítottak meg nála, melynek kimenetele szinte ismeretlen. Pedig nemrég kapott a vállalatnál egy jobb kreatív képességeit jól gyümölcsöztethető, beosztást. Ez nagy reményekkel töltötte el. Aztán a betegség kegyetlenül közbelépett. Az élete innentől kezdve, orvostól orvosig, kórháztól kórházig, kezelések sokaságán bukdácsolt át. Ez pontosan három évig tartott. Nem gondolt semmire, egyelőre az életéért küzdött, nem tervezett semmit. Néha eszébe jutott munkahelye, főleg akkor, amikor egy-egy kolléga, látogatást tett nála. Mindig bíztatták, rendbe jön minden, biztosan jóra fordulnak a dolgok. Aztán ez a biztatás, K. Kálmán kitartó élni akarása, meg az orvostudomány gyors fejlődése, meghozta számára azt az örömet, hogy újból dolgozni mehetett. Az első munkanapján érte az a hétköznapi öröm, hogy kollégái úgy fogadták, mintha tegnap, munkavégeztével ment volna haza és ma újból dolgozni jött.

◙

Z. Károly egy kis faluban lakott és fuvarozásból kereste kenyerét. Volt két lova, mindkettő szürke, meg egy kis oldalakkal felszerelt, lapos, gumikerekű kocsija. ezzel szinte mindent – fát,

homokot, téglát, szalmát, szénát – eltudott szállítani. Őt éve nősült, felesége nem dolgozott Z. Károly úgy gondolta, az asszony maradjon otthon, nevelje a gyerekeket, vezesse a háztartást. Ez így rendben is lett volna, de gyerek nem akart születni. A kocsmába, ahová minden fuvar után betért egy pohár italra, már többször mondták: - Nem kellene egy kis segítség? Gyerek zsivaj legjobb a házaspár békességére! Ezen aztán csak mosolyogtak, Z. Károly ezeket a cimborákat nem vette komolyan. Pedig az utóbbi időben többször megfordult a fejébe, ha neki gyereke születne, már, mint az asszony által, olyan öröm dáridót csapna, hogy annak híre még a hetedhét határt is bejárná. Így teltek a napok, amikor egyszer, egyik este hazatérőben, az asszony kitörő örömmel fogadta. – Gyerekünk lesz Károly! Nem is tudta mit tegyen, felkapta az asszonyt, az tiltakozott. – Tegyél le, vigyázni kell a babára! Z. Károly örömében ujjongott.

Bekötötte a lovakat az istállóba és egyenesen a kocsmába ment. Vagy húszan üldögéltek, álldogáltak a söntés körül. Z. Károly bement a kocsmába, széles mosollyal, nevetve mondta: - Ma mindenki a vendégem! – Mi történt? – kérdezték többen is. – Fiam születik! Terhes az asszony!

Az nap este nagy örömünnep zaja verte fel a szürke kocsma, megszokott, esti csendjét.

◙

K. Péter nyolcadik osztályba járt. Szorgalmas, rendes tanuló, eddig nem volt vele semmi baj. A félévi bizonyítványba azonban becsúszott két tettes. Apja kérdezte: - Mi történt fiam? Így nehéz lesz bejutni a gimnáziumba! K. Péter lehorgasztott fejjel hallgatta apját. Nem szólt, tudta, ő a hibás. Másnap a reggelinél közölte az apjával: - Mindkét jegyet, évvégére kijavítom! Apja nézte fiát, majd azt mondta: - Tudom, szeretnél elmenni a Balatonra. Ha meglesz, akkor megszervezzük.

Ettől kezdve K. Péter délutánonként az időt nem a haverokkal töltötte, tanult szorgalmasan. Érezte, ki kell javítani a rossz jegyeket. Maga miatt is, meg a faternak is megígérte. Aztán telt az

idő, elérkezett a bizonyítvány osztás. K. Péter örömmel mutatta apjának, aki annyit válaszolt: - Megyünk a Balatonra!

◙

Milyenek is a hétköznapi örömök? Nem is hinné az ember, de ő maga T. Kázmér sem akarta elhinni. Történt ugyanis, hogy hetvenéves korára, mindkét szemére szürke hályogot állapítottak meg, egy budapesti korház szemészetén. A főorvos beírta noteszába, hogy augusztus elsején lesz az első szem műtétje. Amikor elbocsájtotta, az volt a kérése, hogy reggel félnyolckor jelentkezzen az osztályon. Kérte, legyen pontos. T. Kázmér nyugtázta a kérést és hazafelé utaz tában, mert Budapesthez közeli kisvárosban lakott, annak is a szélén, elkezdte a szervezést, úgy magában. Ahhoz, hogy pontos legyen egy vidékről jövő buszra kell szállnia, az beviszi a központba, onnan gyalog a vasútállomásra. Majd a vonattal a Nyugati pályaudvarra, onnan trolival kell utazni a kórházhoz. Pontosan kicentizte az indulásokat, érkezéseket, és amikor elindult, azon izgult, hogy ne legyen hiba a számításba. Ha mégis bejönne, akkor hogyan magyarázza meg a történteket. Korábban is indulhatna, de az legalább másfél órával előbb lenne.

Aztán eljött a kitűzött nap. A busz percnyi pontossággal érkezett, Elérte a vonatot. A vasút is kitett magáért, rendben beérkezett a Nyugatiba. Ez már hírtelenjébe három örömöt jelentett neki. A trolihoz órát lehetett volna igazítani, így a kért időre beérkezett a korházba. Most már jöhet a műtét. T Kázmér, amikor már a kórházban ült, akkor gondolta végig azokat az apró

örömöket, melyek az izgalommal együtt jártak és pontosságukkal teljesítették azt a jó érzést, melyet apró örömnek könyvelhetett el. Megműtötték, azóta jól lát ezzel a szemével.

◙

Ahhoz, hogy megéljük a hétköznapi örömöket és azokat jó szándékkal szívünkbe is zárjuk, ügyelni kell az alábbi dolgokra. Első sorban: - Végezz kevesebb feladatot (nem kell egyszerre egy csomót összezsúfolni, amelyből időnként ki sem látszunk). – Legyél jelen. (nem félvállról, rutinból végezzük dolgainkat). – Kapcsold ki a mobiladat. (ez a modern, okos kütyü, eltereli figyelmedet, önálló döntési képességedet). – Fókuszálj az emberre! (mert sokszor észre sem vesszük családtagjainkat, munkatársunkat, csak rohanunk). – Tiszteld a természetet! (a környezet, amelyben élünk, nagyobb figyelmet, tiszteletet érdemel) – Egyél lassabban! (nem is gondolnánk, milyen fontos ez. Nem nagy, megrágástalan falatokban behabzsolni a reggelit, ebédet vagy éppen a vacsorát.) – Vezess lassan! (a közlekedés rohanás, kimerítő magatartás). – Találj a munkába örömet. (ne csak megcsináld, hanem az alkotás folyamatát is éld át). – Egyszerre csak egy feladatra összpontosíts! (ez a munka alapos, pontos elvégzését feltételezi). – Lélegezz! (ne csak úgy rohanva, kapkodd a levegőt, hanem nyugodtan, figyelve mindenre). – Ha ezt sikerül megvalósítani, akkor előbújnak azok a hétköznapi örömök, melyekből összetevődik az egész életünk.

Antoine de Saint-Exupéry: „Fohász” című írásában foglalja össze: „Uram, nem csodákért és látomásokért fohászkodom, csak erőt kérek a hétköznapokhoz. Taníts meg a kis lépések művészetére.”

◙ ◙

Minden korban, stílusosan!

Stílus és kor boncolását a korral kell kezdeni, és aztán jönnek a korok stílusjegyei. A Föld, mint bolygó, mintegy 4,6 milliárd évvel ezelőtt keletkezett, a Naprendszerünkkel egy időben. Ezt a pár milliárd évet időszerinti felosztás szerint nevezzük Ó időnek, Középidőnek, Újkornak és a XX. Századnak. Az ember megjelenésével aztán elkezdődött a stílus kialakulása. Miért is ne lenne így? Nem kell hozzá nagy fantázia, elképzelhető, hogy az ősember is cselekedeteit, magatartását, eszközeit, valamilyen maga alkotta, akkor még nem nevezett „stílus" szerint élte, végezte, alakította. A fejlettebb korok fejlődést hoztak mindenben. A reneszánsz, a barokk, a rokokó, a klasszicizmus, a romantika, a modernkor külön-külön stílusokat alkotott a maga számára. Ezek a stílus jegyek mindenütt jelen vannak, életünknek nincs egyetlen ici-pici szeglete sem, ahol a stílus, ez a formanyelv, ne határozná meg, hogy az milyen legyen. Megkülönböztetjük történetileg, koronként, tájanként, nemzetenként, sőt művészi irányonként és csoportokként. Egyénenként is változó, jellegzetes kifejezési mód. Jelen van a művészetek minden ágában, építészetben, szobrászatban, zenében, festészetben, irodalomban, divatban és minden más művészi ágban.

◙

A kor, az időnek egy nagyobb szakasza. Beszélünk történelmi korokról, kalandozások, forradalmak, szabadságharcok koráról, melyben mindig a fejlődés sürgetése, a dolgok alakulása, a jelen elégedetlen mivolta, annak megerőszakolása volt a tét a haladás érdekében. Ettől az érzelmi fűtöttségtől számtalan költő ragadott tollat és írta sorait a változás reményében. Vörösmarty Mihály írta: *„Még jönni kell, még jönni fog / Egy jobb kor."* Petőfi Sándor kérdi: *„Ugyan még meddig zengitek, / Ti holdvilágos emberek, / A régi kort, / Mit elsodort / Hullámaival már az enyészet?"* Váci Mihály türelmetlenebb, határo-

zottabb: *„Nem elég álmodozni! / Egy nagy álom kell! / Nem elég megérezni, / de felismerni kell, / Nem elég sejteni, / hogy milyen kor jön el, / Jövőnket – tudni kell!”*

◙

„Az építészet több ezeréves története alatt a „hagyományos” épülettípusok is örökösen változtak. Csak egy példát említsünk meg: más a görög és más a keresztény templom „használatának” módja, mert más a vallás szelleme, szertartása. Mindig a társadalom fejlettségi foka határozza meg a kor építészeti feladatait és a megvalósítás lehetőségeit. A technikai színvonal megszabja, meghatározza az építészet technikai-konstruktív részét. Az építőanyagok változása magával hozza a stílusjegyek változását is: tartósságuk, megmunkálhatóságuk foka és egyéb tulajdonságaik más-más felhasználást igényelnek.” (Forrás: Építészeti stílusok)

◙

A stílus! Ahogy kifejezzük magunkat, a beszédünk, írásunk, viselkedésünk. Tömören fogalmazva: *Stílus, maga az ember!* Megmutatkozik ez ember magatartásában, viselkedésében, fellépésében, tevékenységében. Persze egyaránt pozitív és negatív formájában is. Tehát a stílus, egy sajátos forma, amely az egyénre jellemző módszer. Hányszor hallottuk felháborodva: - Micsoda stílus ez? – Hát illik így viselkedni? Azokkal az emberekkel, akikre a fentiek jellemzőek, nehéz velük az együttélés, a közös munka. Móricz Zsigmond így vallott az ilyenféle, hasonló emberről: *„Mindig megvolt benne az a hetyke, dacos és fordulatos stílus, de különösen, ha parasztféle nőkkel találkozott.”* Mikszáth Kálmán az ilyenféle, negatív viselkedésű emberről, engedékenyebben vall: *„Jó szíve volt, de már a stílusából nem engedett.”* Ismerőseink között kutatva, például Rozi néni, ha beszél, olyan körülírtan, nehézkesen fejezi ki magát, tehát beszéde cikornyás. A Józsi bácsi a szomszédból, egyenes ember, véleménye senkiéhez nem hasonlítható, egyéni! Amálka néni, ha elkezd beszélni, se vége, se hossza. Amit mond, dagályos, terjengős, pedig egyszerűen is kilehetne fe-

jezni, amit mondani szeretne. Az öreg Pista bácsi, a szembe szomszéd, nem szeret sokat beszélni. Amit mond, azt mindig tömören fogalmazza meg. Nem lehet félre magyarázni. A kis unokája a Pannika, pedig pont a nagypapa ellentéte, mert mindent olyan pajkosan, elevenen mond és cselekszik. A sarki zöldséges, a Kocogi úr, pedig mindenre, amit kérdeznek tőle – Igen! – Nincs! – Holnap lesz! – szavakkal válaszol. Szinte távirati stílusban beszél. A költőktől tanulhatnának az emberek stílust, mert a költészet szabályai szigorúak. Egyik legnagyobb magyar költőnkről azt írták: *„Petőfi stílusa egyszerű és világos."*

◙

A stílus a sportban is mérvadó forma. A stílus, ahogy a mérkőzést, a csatát megvívni kívánják. Ez első sorban a labda, csapatjátékokra jellemző, ugyanis egy mérkőzést meglehet nyerni, vagy éppen elveszíteni támadó, védekező stílussal is. Az atlétikai, vagy éppen más sportágakra a szép stílus a jellemző.

◙

A megélhetőségünket, emberi mivoltunkat adó munkát vizsgáljuk, annak is van stílusa. József Attila szerint: *„Dolgozni csak szépen,*

ahogy csillag megy az égen, úgy érdemes." Az elmúlt század bő derekán (1950-es évek) beszéltek újító stílusról, élmunkás stílusról, de szó volt sztahanovista stílusról is. Ez utóbbi stílusok nem alakították a munka stílusát, inkább a kedélyeket voltak hivatottak borzolni.

◙

K. Zoltán, mint építész R. Város önkormányzatának műszaki osztályán dolgozott. Öten voltak kollégák, ismerték egymás rigolyáit, ezzel együtt zavarmentesek voltak a napok. A főnök, N. Sándor különleges embernek számított. Mindig mondták, hogy az előadók, építési, bontási és ehhez a területhez tartozó ügyekben önállóan dönthettek. A főnök, ha valaki sürgős eltávozásra akart elmenni – pár órára vagy esetleg egy napra – bármennyi volt is a munka, mindig ◙engedélyezte a távollétet. Azonban, ha szabadságra akart valamelyik dolgozó távozni, egy hétre, vagy éppen kettőre, hogy a családjával együtt pihenjen, azt már nem. Legalább is első megközelítésben, nem engedélyezte. Napok múlva aztán végre igent mondott. Így fogadták el, az ő munkastílusa ilyen volt.

◙

A stílus, történelmi értelemben egy tárgyiasult eszköz volt. A régi görögök és rómaiak íróvesszőjét hívták így. Ezzel az eszközzel karcoltak betűket és számokat egy viasszal bevont fatáblára. Valószínű a szükséges „feljegyzéseket" készítették így el. Ha most visszagondolunk ezekre az évekre és eszközökre, meg a mai érintő képernyős masinákra, van mit ámulnunk.

◙

A stílus kifejezési formaként a köznapi értelemben is használatos. Hányszor hallottuk már az alábbiakat: - Ez stílus hiba volt! – A zenekar keresi a maga stílusát. – Ez egy stílus paródia! – Kitűnő stílusérzékkel festette meg a jelenetet! – Jó stílusérzékkel rendezte be a lakást! – Nincs összhangban az épület a környezettel, stílustalan! – Ez így jó volt, stílusos!

◙

A stílus a divatban is mérvadó volt mindig. Ma már, arra az emberre, aki ezzel foglalkozik, külön nevet is kitaláltak: - stylist, amely egyben foglalkozást is jelent. A stylist (akinek van polgári neve is), megmondja milyen, legyen egy nő vagy éppen férfi ruhája, kalapja, cipője, haja, parfümje, de még a fehérneműjére is kiterjed elképzelése. A környeztük alakítóját, a klasszikusan mondott lakberendezőt, ma enteriőrstylistnek nevezik. Valószínű, ez nagyon szép és fennköltt.

◙

Az életkor, folyamatában, számvetések, döntések sora. Neil Ahubin szerint: *„Minden dolog lényege a jó időzítés. Gyakran a legjobb ötletek, találmányok és elméletek kidolgozói sem tudnak érvényesülni. Rengeteg olyan zenész, feltaláló, művész és egyéb zseni létezik, aki megelőzte korát, s ezért eleve bukásra volt ítélve, és az utókor is csak néhányukat tudta kimenteni az örök feledés homályából."* Sajnos ez tény!

◙

A kor, az ember életének szakaszait jelenti. Megszületünk és elkezdünk cseperedni, ez a csecsemőkor. Majd növekszünk, ez a gyerekkorunk. Ez a legszebb, még nincs a felnövekvő emberke megrontva, minden tiszta körülötte, legalább is ezt képzeljük, ezt hisszük. A. P. Csehov szerint: *„Szent kor – a gyermekkor."* Valahogy azért a valóságban így is van ez, mert később mindig erre a korra gondolunk vissza szívesen. Majd eljön az a bizonyos húszéves kor, melyre gyerekfejjel annyira vágyunk, felnőttek akarunk lenni, nagy változásokat remélünk. A végén rá kell ébrednünk, hogy ezeknek az égető, világmegváltó változásoknak, nincs is olyan nagy jelentősége. A lányok eladó korba kerülnek, a fiúk nősülési korba. Aztán felnőttek leszünk, jön a felelősségteljes feladatokkal teli felnőttkor. Ezt nevezhetjük talán a legszebb kornak, más oldalról megközelítve munkaköteles kornak. Tovább telnek az évek, tesszük dolgunkat, változó, egyénre szabott intenzitással. Talán, szerencsével magaskort, előrehaladott, élteskort

érünk meg. Ebben a korban szoktunk számvetést tenni. Csingiz Ajtmatov szerint: *„Az embert nem a kor rémíti meg, nem az évek múlása, hanem az, ha úgy érzi, eljárt felette az idő.”*

◙

A magyar nyelv érdekessége, hogy a kor megfejelve egy o betű feletti vesszővel és már is mennyiben különbözik, mást jelenthet. Mert a kór lehet angolkór, álomkór, bazedovkór, gümőkór, kergekór, mételykór, sápkór és ez mind a kor ellensége, mert ezek a kórok, betegségek gyűjtő sora.

◙

T. Zoltán és K. Edit alig múltak tizenöt évesek, amikor a strandon, egy csúzdánál összefutottak. Inkább a nagy igyekezetben összeütköztek. Ez az „ütközés” aztán az életükre nézve hosszan kihatott, mert megismerkedtek, randevúzgattak és szerelmesek lettek. Ettől a perctől kezdve, nem is engedték el egymás kezét, ebben az összefonódott boldogságban éltek. Mintha ismerték volna Berzsenyi Dániel sorait: *„A szerelem szelíd / Érzéseit ki ne zárd, / még fiatal korod / Boldog csillaga tündököl.”* Zs. Ferenc bácsi, aki elmúlt hatvanéves és már öt éve özvegyen élt, a fiatalokkal együtt őt is elérte Ámor nyila. Szorgalmasan járt a temetőbe, felesége sírjához. Először a gyász miatt, később már a megszokás vezérelte. Ott ismerkedett meg N. Rózsika nénivel, aki korban hozzá illett és szintén özvegy volt. A magány, az egyedüllét megváltoztatja az embert. Ez a szerelem azért más volt, kedvelték egymást, ha nem találkoztak, akkor hiányolták a másik jelenlétét. Karel Schulz erről így vallott: *„A szerelemnek nincs kora.”* Milyen igaza van!

◙ ◙

Ez nem cím, csak egy felirat

Az irónia széles körben ismert. Amikor nem lehet, vagy nem ildomos egyenesen kimondani azt, amit mondani akarunk, vagy azt szeretnénk, ha mondandónk telitalálat legyen, beszédünket ironikussá változtatjuk. Az ironikusság tudatlanságot színlelve kérdező személy, színlelő szóból képzett, elvont főnév. Görög eredetű, Szókratésznak, a híres szónoknak volt egyik kedvelt retorikai eszköze. Richárd Rorty amerikai filozófus szerint az ironikus gondolkodás használata, segít megőrizni képességünket a szabadságra, a megújulásra. Az irónia a nevetségesség forrása, néha tragikus, néha humoros jelentést ad az eredeti közlésnek. Rejtett gúnynak az a fajtája, amelyben a lekicsinylés a dicséretnek, megosztásnak az alakját ölti magára.

◙

Zs. Károly már felnőtt ember, családos, két gyerek apja. Azonban gyerekkorában keserves éveket élt át. Még ma is keserű szájízzel gondol vissza azokra az időkre. A faterja jól kereső villanyszerelő volt. Értette a szakmáját. Egyszer valahogy belecsöppent a „lovi” világába. Teljesen megrészegült ettől, nem telt el egyetlen futam sem az ügetőn, hogy az öreg ott ne lett volna. Minden futamra fogadott, ennek az lett a vége, hogy a pénz nem volt elég, szinte semmire. Emlékszik a nagy veszekedésekre, amelyek sokszor apja és anyja között verekedésekké is fajultak. A lóversenyek mindent felemésztettek. Zs. Károly akkor megfogadta, soha nem vesz részt semmiféle ilyen jellegű fogadásban. Gyűlölte a kártyát, a fogadásféle játékokat. Történt aztán egyszer, hogy a haverjával betévedt egy lottózóba. Ő nem akart semmit ott, csak kísérő volt, elvei szerint minden kizárt. Nógatták, töltsön ki egy szelvényt, vagy legalább számokat mondjon. Még ez utóbbit a békesség kedvéért megtette. Pár nap múlva – a sors iróniája szerint – ez a szelvény 15 millió forintot ért.

◙

Két férfi beszélget a borozóban. Az alacsony a szerényebb, visszahúzódóbb, a magasabb, köpcös a nagyhangú. Az alacsony arról beszél, hogy az embernek hinni kell valamibe, mert hit nélkül, nem lehet élni. Minden cselekedetünket látja, ott fent valaki, ő tud csak segíteni és majd mindenről, el kell egyszer számolni. A magasabb, köpcös hosszan gondolkodik. Iszik egy-egy kortyot a fröccséből, aztán mondja: - Hiszem, hogy valahol egy felsőbb hatalom lát bennünket, csak sajnos ez a kormány…

◙

Z. Árpit a környéken mindenki ismerte. Hétpróbás fickónak tudták be, mert amit csak tudott, egyszerűen ellopott. Ezeket a dolgokat pénzzé tette, aztán a kocsmában lecsorgott a torkán. Tettek feljelentést ellene, ilyenkor a rendőrségen töltött egy napot, aztán kiengedték. Mondták is piti tolvaj csak. A rendőrség épületében már minden helyiséget ismert, szinte hazajárt hozzájuk. Egyszer összefutott egy ismeretlen fickóval az ivóban, aztán nyoma veszett. Legalább két évig, nem hallott felőle senki. Néha meséltek róla történeteket, ha hasonló stikliket hallottak. Egyszer az egyik vendég az Alföldön járt autóval, és amikor visszajött, újságolta. – Képzeljétek el, az úton lemeszelt egy rendőr és az a fakabát Z. Árpi volt. Beállt rendőrnek. Mondta, az ő eszén nem járnak túl, mert a másik oldalról jött, ismer minden húzást.

◙

Sokszor egy-egy bizarrnak tűnő helyzetet megítélni, hogy arra megfelelő magyarázatot találjunk, csak iróniával tudunk. Egy hetvenes évei felé közeledő férfi hosszas készülődés után, megbeszélt légyottra igyekezett. Autóval ment, megállt a ház előtt, várakozott, telefonált. A szemközti házból egy házaspár figyelte az esetet. Azért volt feltűnő, mert a férfi égve felejtette a kocsi lámpáit és ez a nagy fényesség tette gyanússá. A következő mozzanat, pedig összekapcsolta a történteket, ugyanis az egyik emeleti lakás erkélyén megjelent egy középkorú hölgy és az autósnak integetett. A férfi kiszállt a kocsiból, kivett egy olyan húzós, fogantyús kisebb bőröndöt és elindult a jelzett lakás irányába. A házaspár követte az eseményeket. A feleség megkérdezte: - Mit visz abba a bőröndben? A férj, aki végig gondolta hasonló életkorával, mit vinne ilyenkor. Azt válaszolta: - Légyott utánra egy túlélő készletet!

◙

Történt még abban a bizonyos „átkos korszakban", hogy Sz. István tanácsi tisztviselő lett. Megtetszett neki ez a munka, emberekkel kellett foglalkozni. Elvégezte az erre a területre létrehozott iskolai formát – a Tanácsakadémiát. Ez egy felsőfokú képzettséget adott, de csak a közigazgatás területére. Közben Sz. István családi okból, másik városba költözött. Szintén a tanácsnál helyezkedett el. Közben született egy olyan országos rendelet, aki elvégezte egy bizonyos időhatárok között a Tanácsakadémiát, annak biztosítanak egy olyan lehetőséget, amely szerint, további kétéves tanulmányokkal, megfejelheti ismereteit az újonnan létrehozott, Államigazgatási Főiskolán. Itt már olyan oklevelet kap, amely a polgári élet más területén is felhasználható. Sz. István szorgalmasan járta ezt a különbözeti két évet. Már látta a főiskolai oklevelet. Szinte karnyújtásnyira volt előtte, amikor a titkár – a főnöke, akinek hiányosak voltak az iskolai tanulmányai – közölte, hogy ügyészi vizsgálatot indított ellene. A vétség, hogy a lakosság által bejelentett birtokháborítási ügyekben rosszul döntött. Nem a valóságnak megfelelően intézkedett ezekben az ügyekben, tehát

kárt okozott egyes állampolgároknak. Nem esett ez valami jól Sz. Istvánnak, sőt bosszantotta ez a fajta intézkedés. Sejtette, az állhat mögötte, a titkár megpróbálja lejáratni, mert ezzel a magasabb végzettséggel, könnyen riválisa lehet. A vizsgálat lefolyt, különösebb hibát, vétséget a vizsgálók nem tudtak megállapítani. Azonban ez a hercehurca oda vezetett, hogy Sz. István felállt a helyéről és másik munkahelyet keresett magának, most már nem az államigazgatás területén. Eltelt vagy másfél év, amikor összefutott egy régi kollégájával, aki újságolta, hogy a titkár már nincs a helyén. Fegyelmi ügye volt, még szerencse, hogy így megúszta. Tanácsi lakások kiutalásánál, a jobb ügyintézés érdekében – a sors iróniájának megfelelően – kenőpénzeket fogadott el.

◙

Azt hiszem mindenki tapasztalta, hogy az utóbbi időben milyen nehéz eligazodni az üzletek feliratai között. Jól hangzó neveket igyekeznek a vállalkozók választani, de például a „Greenberry" mit takarhat? Hirtelen nem is tudja az ember. (megfejtés: férfi-női divat). Láttam „Koffee & Go" címtáblát is, itt a kávéra lehet következtetni a folytatásra nem. Igazi magyarosat olvasva: „Víz- gáz-fűtés", amely egyértelmű. De a „Partner" csak annyit mond, ha vásárolni akarok, igyekszem partner lenni. Valószínű, nem egy másik partnert árulnak ott. Olvastam „SHOE DOCTOR"-t is, hirtelen nem tudom kinek, szól? Nekem itt lakónak, vagy az osztrák sógornak? Ironikusnak tartom, mert ez nem más, mint: cipész. Tehát ilyen iróniával is lehet vevőket csalogatni?

◙

K. László most volt 25 éves. Eddig már volt vagy nyolc munkahelye. Szívesen elment volna a munka temetésére, mert dolgozni azt nem szeretett. Mindig a könnyebbik oldalát kereste, a furmányos, a nem tiszta megoldások érdekelték. Egyedül a technikai érzéke fejlődött ki nála, például egy zár kinyitása, nem okozott gondot. Ez a „tudása" sodorta őt, bizonyos kocsmai ismeretségek révén egy olyan társasághoz, akik autólopásból „tengették" szerény életüket.

Az ellopott autókat egy kijelölt helyre vitték, ahol szakavatott kezek, perceken belül, darabjaira szedték. Ők két típust favorizáltak, az Audit, meg a Suzukit. Arról meg voltak győződve, hogy rajtuk kívül van még hasonlóan verbuválódott társaság, akiknek ugyan ezek a típusok tetszenek. K. László és társai már jó pár hónapja tevékenykedtek ezen a területen, minden akadály nélkül mentek a dolgok. Már olyan volt ez az „elkötési akció", mintha egy valós munkahelyen dolgoznának, lassan megkaphatják a „törzsgárda" kitüntetést is. Történt aztán, hogy a szerelem beleszólt K. László életébe. Pont egy megszerzett Audivel iparkodott volna a bontóhely felé, amikor eszébe jutott, hogy vesz egy csokor virágot az ő Pannikájának, most lesz a születésnapja. Megállt az autóval, csak úgy kiugrott belőle, már bezárni sem tudta, mert előzőleg feltörte. Kereste a virágárust, megvette, és szépen becsomagoltatta. Rohant vissza, de az autó sehol. Ellopták.

◙

A teljes életet egy ironikus szemléletviteles sorral is elmagyarázhatjuk. Kezdjük azzal, mit jelent a szabadság? – *„Szabadság, az egy szobor a New York-i kikötőben"*. Mégis érzed a szabadságot, erre azt mondják: - *„Ha kalapácsod van, hajlamos vagy mindent szögnek nézni."* De azért jó ember vagy, ismersz erre egy mondatot is: - *„A legjobb adni… ezt minden bokszoló tudja."* Aztán szerény vagy: - *„Én kértem a jeget, de ez azért nevetséges!"* (a Titanik egyik utasa). Persze nem mindig mennek a dolgok rendben és jól. – *„Kórustag voltam,*

amíg rá nem jöttek, honnan jön a zaj." Kicsit szerettem volna rosszalkodni, amikor kértem: - *„Kedves Télapó! Szeretnék egy másolatot a rossz lányok listájáról."* Politikai nézetem sem egyértelmű: - *„Miért van a méheknek királynőjük? Mert, ha kormányuk volna, nem lenne méz!"* Eligazodni sem könnyű az életben, hányszor halja az ember: - *„Kérjük, hagyja el a biztonsági sávot! De nem arra…"* Aztán ha elbizonytalanodunk, megnyugtatnak: - *„Rögtön maga jön, csak elvitték élezni a bárdot!"*

◙◙

Így van ez minden tavasszal

Az évszakok sorrendjét úgy jegyeztük meg, hogy tavasz, nyár, ősz, tél. Ahhoz, hogy újból tavasz legyen, előtte tél van. A tél a csendes pihenés időszaka. A föld szunnyad, a táj téli álmát alussza, minden mozdulatlan. Ezt a mozdulatlanságot mifelénk, rendszerint a fehér hó takarója borítja be. A tél után, jön a tavasz. Nem gyorsan, szépen, lassan, fokozatosan ébredezik a táj, az erdő, a rét, a kertek, az utak, a falvak, a városok, benne az ember, az állatok, madarak, minden élőlény. A csendességet, egyfajta, kellemes zsongás váltja fel.

◙

Kellemes tavaszi nap volt. Nem olyan szürke, mint egy téli. Sütött a nap, felöltőt még viseltek az emberek, jól eső érzés volt a fal mellett megállni, így szélárnyékos helyen és napozni. Gárdonyi Géza írta: „tavaszi reggeleken milyen szép… a madarak dalát hallgatni.” Tiszta volt az ég, néhány elszórt fehér felhő kergette egymást a tiszta égbolton. Más volt még a levegő is, könnyebb, tisztább, mint a szürke téli.

◙

Rajta kiütött a fáradtság, bágyadt volt, csak húzta magát, vánszorogva ment. *Ez a tavaszi fáradtság*. De az jutott eszébe, hogy majd összeszedi magát és aztán futni fog, mint a nyúl, a tavaszi szántáson át.

◙

A *tavaszi zsongás* fogalmát, hangulatát legjobban a költők sorai tükrözik. Ezért kutakodtam, válogatás nélkül a jelesebb poéták között. Első nekifutásra, így összegezhetném: a tavasznak „Hiszen harsogás a dolga, / Éhes, ékes nagy legény” – írta Ady „Himnusz a tavasznak” című versében. Csukás István: „Tegnap még hó esett” című versében így fogalmaz: „Tegnap még hó esett, ma nap süt, kék az ég.”

Petőfi Sándor: „Tél végén” című versében kérdésként veti fel: „Örültök ugye a kies tavasznak? / Maholnap eljő, s annyi élvet ad! / A réten majd méhek táboroznak, / Megostromolni a virágokat.” Szintén Petőfi írja „A tavaszhoz” című versében: „Ifjú lánya a vén télnek, / Kedves kikelet, / Hol maradsz? Miért nem jelensz meg / A világ felett? // Jöszte, jöszte, várnak régi / Jóbarátaid, / Vond föl a kék ég alatt a / Fák zöld sátrait.” De ha már zöldülnek a fák, akkor „Fák feszülnek rakva rüggyel / tarerdőben - / szoknya lebben, csitri lányé - / ibolyaszín van talán, hé / kezdődőben” – írta Csanádi Imre „Tavaszba forduló” című versében. Illyés Gyula is csatlakozik ehhez a képhez „Lecke márciusban” című versének soraival: „Még egy rügy?

Még egy! S még egy! Ötödik / parányi bugyrát bontja reggel óta / az ablakon túl a meggyfa…” Itt van tehát a tavasz, végérvényesen. „Langy, permeteg eső szemerkél, / új búza pelyhe ütközik, / Kéményre gólya s a levert tél / jeges csúcsokra költözik” – írta József Attila „Március” című versében. Ezen aztán felbuzdulva úgy folytatja „Kertész leszek” című versében: „Kertész leszek, fát nevelek, / kelő nappal én is kelek.” Ady szerint „Tavasz” című versében azt mondja: „A nagykabát felöltőt vált ki, / Kis ibolyát viselhet bárki.” A kitavaszodást Ady fejezi be „Itt a tavasz” című versében írottakkal: „Leráztuk

hát végre magunkról / Télikabátot és telet, / A versek immár kikeletről, / Fényes tavasszal zengenek.”

◙

Még csak a naptár közelített a tavaszhoz. A felhők közül kikandikáló nap, meg-megolvasztotta a szerte elterülő hótakaró széleit. Az elcsordogáló *víz nyomán sár mindenfelé*. „Reménytelen az élet ebben a tavaszi sárban, szélben” – írta Móricz Zsigmond. Ezzel a sárral még egy darabig küszködni kellett, néha még a cipő talpát is megszaggatta, mondták is, hogy vendégmarasztaló, de a remény nem veszett el.

◙

Egy szép tavaszi este. A nap már elérte a horizontot, de úgy tett, mint egy kötéltáncos, ott egyensúlyozott a láthatáron. Az idő még kellemes volt, lanyha szellő futott végig a lugasok bontakozó levelei között. Babits Mihály sorai jutottak az ember eszébe: „Zöld lugas, ha csak egy pöttömke méh bele száll / zsongással mind tele már.” Mintha könnyebb lenne minden, a lélegzet, a közérzet, a szívdobbanás. Aztán este után jön az éjjel, majd a következő nap. Ismét Babits sorai: „Megjön a tavasz tarkasága: /fehér pettyek és piros pontok, / virágos fák, tavaszi gondok.”

◙

Tavasszal újra éled a természet, virágba borul a mező, az erdő, a kert fái. *Mindenfelé virág, sok-sok színben*. A festő palettája sem tartalmaz sokszor ennyi színt. A kertben kibújik a föld alól a hagyma, a retek, a saláta. A növényeknek nem csak színük, de illatuk is van. Körbe ontják, a levegő telítetté válik. Ady írja „Tavasz” című versében: „Ibolyát árulnak / Apró, csitri lányok: / Nyílnak a virágok! …”

◙

Tavaszi szerelem. Ez teljesen más, nem olyan, mint a nyári, vagy éppen egy ősszel kezdődő. A májusi szerelem az csodálatos. Ilyenkor nem csak a természet kezd „zsongani”, de maga az emberi szív is. Ratkó József írja „Hajnal” című versében: „Gyászol a szél, kendőt lobogtat, / nedves arcán könnyet ragyogtat, / fénylő nyomát szárítgatja

/ az elmaszatolt csillagoknak." Az ilyenkor kezdődő szerelem sérülékenyebb, mélyebb barázdákat szánt az érzelem mezsgyéjén. Ha megszakad, talán végünk is van. Jevgenyij Vinokurov orosz költő szerint: „Szerelem ez? Dehogy. Mi is valóban? / csak ennyi: / elmegy – meghalok bele…"

◙

A *farsangi bálozások, népszokások* is a tavasz közeledtét jelzik. Ilyenkor a kormozás, busójárás, téltemetés járja. A legtöbb népszokást a farsangi időszak végén, a farsang „farkán" tartották. Farsangvasárnap, farsanghétfőn és húshagyó kedden, a böjt kezdetén. Volt asszony farsang is, ilyenkor a fehérnép korlátlanul ehetett, ihatott, zeneszó mellett, férfi módra mulattak.

◙

A húsvét most március havának utolsó napjaira esett. De még csak március eleje volt. Hiába sütött a nap, hideg volt. A szél is fújt, azt mondták az öregek: *- A böjti szelek fújnak!* De azt tudta mindenki a régi népköltészetből: „Tavaszi szél utat száraszt." A szél átcikázott a földek között, a sápadt zöld fű, még csak itt-ott mutatta magát. A szél száraz kórókat kergetett, de ebben a dermedtségben, mégis benne volt a tavasz közeledtének, minden reménye.

◙

A tavaszi zápor. Már lekerültek a kabátok, csak könnyű pulóverben, vagy vékony ingben voltak az emberek. Kellemesen sütött a nap, kora délután volt. Fodros fehér felhők az égen. Jól mutatott a kékségben, meg a zöldellő mezőben. Enyhén fújt a szél. Aztán nem telt be egy óra és kirobbant az égi csatornákból a zápor. Zuhogott egy kicsit, majd elállt, felfrissült a táj, sütött a nap tovább és könnyű, vidám volt minden.

◙

A piros traktor a hármas ekével ott pöfögött a földeken. Már nem volt hó, csak a szél fütyült a tavalyi száraz kukorica kórok között. En-

nek a földrésznek a szántása elmaradt, most *tavasszal kell megszántani*, hogy helyet adjon a tavaszi árpának, meg rozsnak. A frissen átfordított hantokon, fekete varjak kutattak, élelem után.

◙

Másodszorra is a költőket hívom segítségül, de ekkor már *tényleg tavasz van.* Tavasz minden rezdülésben, József Attila „Tavaszi ének" című versében: „Éneklem a tavaszt, a fényt / bimbózó ifjú zöld reményt." Petőfi Sándor: „Pacsirta szót hallok megint! / Egészen elfeledtem már. / Dalolj, tavasznak hírmondója te, / Dalolj, te kedves kis madár." Szintén ő mondja: „A virágnak megtiltani nem lehet, / Hogy ne nyíljék, ha jön a szép kikelet." Van költő, mint Utassy József, aki „Tavaszi áhítat" című versében így ír: „Ha hódolok, / hát a Tavasznak. / Ha kiátkoz a pápa, / kiátkoz. / Fő, / hogy a nyárfák / újra havaznak." József Attila lelkesedése is fontos jel. „Tavasz van! Gyönyörű!" című verse szerint: „Tavasz van, tavasz van, gyönyörű tavasz, / a vén Duna karcsú gőzösökre gondol, / tavasz van! Hallod-e? Nézd, hogy karikázik / mezei szagokkal a tavaszi szél." A tavasz munkát is jelent, erről panaszkodik Keresztúry Dezső „Kertészbiztató" című versében: „Megint a tántorgó tavasz! / hő nyár visszavicsorgó télre, / palánta lankad, nő a gaz: / kapa, permet, nincs soha vége." De a tavasz tele van jó és szép érzésekkel, néha egy forradalmi végzet is átlengi. Csóri Sándor „Szendergés a vonaton" című verse szerint: „Himbál a vonat, lecsukom szemem, / benne marad egy tántorgó fasor, / egy tó, egy tócsa, egy kopasz dűlőút." Tóth Árpád „A tavaszi sugár" című versében a könnyedséget, a szépet, a zsongást érzi: „Egy lány jött az úton, virágokkal, sok virággal,/ Mellettem elsuhant, illatja megcsapott." *A tavasz kihozza a változás reményét is.* Csukás István „Napfényben tündöklő" című versében így üzen: „avas télikabáton kokárda üzenet." József Attila „Május" című versének soraival tetézi ezt: „A zengő lomb zsivajban ég, / és készül a gyümölcsre, / a nyílt utcára lép a nép, / hogy végzetét betöltse."

◙

A vásártér zsongott a sok embertől, meg állattól. Február végén, március elején rendezték meg mindig *a tavaszi kirakodó vásárt.* Ilyenkor cserélt gazdát ló, marha, disznó, kismalac, mindenféle olyan eszköz, amely a paraszti gazdasághoz kellett. Ilyenkor frissen sült kolbász, pecsenye illata lengte be a tiszta, friss levegőt. Ezeket a vásárokat egyre kevesebb helyen rendezik meg, mintha elfogyott volna az igény, az erre való hajlam.

◙

Tavaszi ruhatár. Már melegen sütött a nap, de olyan bujkálós játékot folytatott. El-elbújt, pár percre egy-egy felhő mögé, hogy aztán ismét melegét lövellje a földre. A téli kabát lekívánkozott, egy vékonyabb is megtette már.

◙

Milyen is a tavaszi zsongás? Hogyan is keletkezik? Joggal kérdezhetjük, de a válasz is egyszerű rá. Képzeljük el, hogy a tavaszi záport, egy kellemes tavaszi nap érzelmeit, a tavaszi fáradtságot, a farsangi bálozások, népszokások kavalkádját, a tavaszi estét, a böjti szelet, a tavaszi sarat, a tavaszi virágok illatát, a tavaszi szerelem bódulatát beletesszük egy turmixgépbe, és jól összekeverjük. De ez a turmix masina – maga az ember és bennünk összeáll a *tavaszi zsongás.*

◙ ◙

Azok a nyári napok

A nyár nem más, csak egy évszak, így egyszerűen. Mert felosztották az évet négy évszakra. Ezt csillagászati és meteorológiai megfigyelések alapozták meg. Érdekes a sorrend, mert mindig ezzel kezdik: - tavasz (ez a kezdet, az éledés), - aztán a nyár (a legmelegebb évszak, amelyben a növények kifejlődnek és termést érlelnek), - majd következik az ősz (a betakarítás ideje) – és végül a tél (a természet pihenése). A nyár a június, július, augusztus hava. Csillagászatilag az északi féltekén ez az évszak, amely a június 21-i napfordulótól a szeptember 23-i napéjegyenlőségig tart. Az év legmelegebb időszaka, de volt már rá példa, hogy a természet sokszoros cáfolatot, tréfát űzött az évszakok megszokott rendjében. Akkor havazott, amikor „nem szokás" és akkor volt meleg, amikor ez „nem illik". De azért az évszakok általában, rendre bekövetkeznek.

■

Z. Péter már áprilisban elkezdte számolni a napokat, mikor mehet szabadságra, nyáron a családjával. Úgy tervezték, hogy az idei szabadságot Zebegényben töltik, a hétvégi házukban. A július végi nyaraláshoz még volt hetvenöt nap, gondosan megtervezték a teendőket. Mindent összekészítettek, takarókat, lábosokat, tányérokat. Még pár szerszámot is összeszedett szerelő ládájából. Biztosan egy-két dolgot, meg kell javítani. Jut erre is idő, hiszen három hétig lesznek ott. Olyan ez, mintha ide költöznének, legalább is úgy tűnik majd.

Elérkezett a nap, korán reggel lecipeltek mindent az emeletről. A Skoda gépkocsi csomagtartója, olyan volt, mintha kitömték volna. Az indulás előtt már semmi nem fért bele. Beültek, hátul a két gyerek, ő a kormánynál, mellette az asszony és indulás.

Szerencsésen megérkeztek, kipakoltak és elkezdték élni zebegényi nyaralási napjaikat. Egy jó hét után tűnt csak fel Z. Péter-

nek, hogy itt csend van, ha lemegy a boltba, az emberek beszélnek hozzá, meg kedvesek is. A templom haragjának a hangja is nyugtatólak szól. Mintha a pesti forgatagból egy csendes környezetbe kerültek volna. Kiült az asszonnyal a teraszra, a gyerekek kirándultak a közeli erdőbe. Ezt a délutáni, naplemente előtti időt szerette. Innen messzire ellehetett látni, a távolban a Visegrádi hegyek, a Duna hosszantartó szalagján ilyenkor megcsillant a nap megtört fénye. Egyszer-egyszer egy hajó lassú, ütemes motorzaja is eljutott idáig. Ez volt a pihenés csúcspontja, ezért szeretett itt lenni. Nem vágyott a tengerentúli szigetekre, az egzotikus tájakra. Számára ez volt a teljes, rózsaszínbe átívelő, nyári napok sokasága, még akkor is, ha csak három hétig tartott.

■

S. Sándor a tél folyamán, meg az előző év őszén, mindent összeszedett, hogy ezen a nyáron elkészülhessen a háza. Beszerezte az építkezésre vonatkozó engedélyeket, A telek már jó pár éve az övé lett. Ősztől több gépkocsi sódert vitetett a helyszínre, hogy az alapba legyen elegendő anyag. A téglát, a gerendákat, léceket, cserepet megrendelt a Tüzép-nél. Aztán elérkezett a nyárelő időszaka, a május. Ásták az alapokat, keverték a betont. Mire megkötött június vége felé jártak. Megjöttek a kőművesek, rakták a téglát, emelkedtek a falak. Igaz jó nyári meleg volt, izzadtak a szakemberek, de ez senkinek nem vette el a kedvét.

Mindenki tudta, hogy S. Sándor családjával itt szeretné tölteni a karácsonyt, az új házban.

■

A nyár a szálas gabonák (búza, rozs, árpa) aratásának az ideje. A régi öregek úgy mondták és ehhez tartották magukat, hogy az aratás kezdő időpontja – június 25. (Péter Pál napja). A búza töve megszakad, ezen a napon, kezdődhet az aratás. Az aratás embert próbáló időszak. A munkálatokat a forró nyárban kell elvégezni. Régen sarlóval, majd kaszával vágták a gabonát, szedték a markot, kévékbe kötötték a gabonát. Ma már ez a múlté, mert a földeket kombájnok járják végig és egyszerre elvégezve mindent, még a cséplést is. Az aratásból napjainkra a meleg, a nyár maradt meg, de ez kemény munka, még most is, hogy kenyér kerüljön az asztalra.

■

Világot látni, utazni a legjobb, sok szempontból mérlegelheti az ember. Mert ugye nyáron meleg van, nem kell sok ruha, egy pólóban is bejárhatja Európát. Az sem gond, ha éppen nincs éjjeli szállás, mert az Isten ege alatt is, jót lehet aludni. Szóval a nyár sok könnyebbséggel szolgál, mindegyik évszaknál. Az emberek szeretnek utazni, sok fajta úti cél lehetséges. Szép utazásnak mutatkozik egy olaszországi, vagy egy spanyol, vagy francia. Egy Londoni utazás sem megvetendő. Ezekben az utazásokban jelenleg van egy furcsaság. Fapados repülő járatra fizet be az utazó, aztán kimegy a Liszt Ferenc repülőtérre, felül a megjelölt járatra és hipp-hopp Londonban találja magát. Nincs semmi fokozatosság, mert utazni csak úgy érdemes, hogy az ember elindul, megy, nézelődik, sokféle tájat lát, benne falvakat, városokat, embereket és egy idő után megérkezik a célba. A megérkezésnek van egy különleges, várakozó, fokról fokra előbbre jutó stádiuma. Tele izgalommal, várakozással. Így jó utazni, erre természetesen a nyár mutatkozik a legjobb időszaknak.

■

Délután vette észre az égen gyülekező bodor fehér fellegeket. Először nem gondolt semmire, hiszen J. Károly ötven évével, már nyáron sokszor látott ilyen felhős csoportosulást. Tovább kapált a szőlősorok között, a homok eléggé porzott. Teljesen belepte bakancsát, a nadrágja alsó szárát. Néha köhécselt is egyet. – Jó lenne egy kis zápor! – ötlött fel benne, aztán ahogy elnézte a különböző alakzatokat rajzoló, gyülekező felhőket, meg is állapította: - Mindjárt esni fog! Még ezen a szőlősoron szeretett volna végig érni. Ott a végén a kis présház, előtte a pincelejárathoz csatlakozva egy keskeny féltető. Ezt még akkor csináltatta egy áccsal, amikor megvette ezt a telket. Már akkor gondolt arra, jó lenne egy nyári zápor elleni, védő kistető. Feltekintett az égre, a bodor felhők tovább tornyosultak, a kert végében már szürke színűre is váltott és hirtelen, szétszórt, nagy cseppekkel esni kezdett. Fogta a kapát és berohant a féltető alá. Csak annyi ideje volt, hogy oda érjen, az eső esni kezdett. Nem borult be az ég, úgy tűnt mintha csak itt a telken esne, de zuhogott, becsületesen, kiadósan. Ahogy ott állt a pince ajtajában, csend volt, különös csend, csak a féltetőről alázúduló víz apró vájatokat formált a homokba. Csöpögő, egyenletes hangja kellemes nyugvást adott. Pihentető volt, csak állt és hallgatta a nyári zápor, szinte zenébe illő zuhogását.

■

Elolvadt a hó, kitavaszodott. Zs. Gergely sofőrnek ilyenkor tűnt fel igazán, hogy a téli fagyok, mennyire tönkretették az utak aszfalt burkolatját. Nem győzte kerülgetni, a nagyobbnál nagyobb kátyúkat. Alig várta, hogy eljöjjön a nyár, mert ilyenkor megjelentek a közút munkásai gépjeikkel, gőzölgő, kékes füstöt eregető, forró aszfaltokat szállító kocsikkal. Sorra betömték a keletkezett gödröket. Simák lettek az utak, nem teljesen simák, pár kisebb mélyedés azért még maradt. Pedig a csoki barnára lesült aszfaltozó munkások mindent megtettek, hogy a rekkenő meleg ellenére, jól végezzék munkájukat.

■

A vasutas, vonatos utazás a legjobb, ha az ember meg akarja ismerni egy tájegység arculatát. Ebben lehet egy ország, vagy éppen egész Európa is. Ez a gondolat hozta létre az Európai Unióban, hogy vonatos utazásra invitálja – nyáron – a 18. évét betöltő fiatalokat egy 30 napos utazásra. Ez a fiatal lehet francia, olasz, spanyol, német, cseh vagy éppen magyar. Az utazni kívánó fiatalnak pályázni kell, majd kap egy egész Európára szóló, nemzetközi vasúti szabadjegyet és mehet, arra amerre csak akar. A neve InterRail. Az unió évente 50 millió eurót (15,5 millió forintot) szán erre a célra. Ismerd meg Európát!

■

A nyárhoz hozzá tartozik a strandolás. Medencében, folyóparton vagy éppen a Balatonon. A simogató vízben úszni, pancsolni, könnyed, felemelő pihenést ad. Ezt pedig szereti gyerek, felnőtt egyaránt. Aztán ehhez a lubickoláshoz szorosan hozzátartozik három dolog, némi korosztály szerinti elosztásban. Ugyanis lángost ehet bárki (sajtosan vagy foghagymásan), fagylaltot nyalhat, akinek nyelve van, azonban sört (üvegből, korsóból, papírpohárból) csak az erre jogosultak ihatnak, természetesen a felnőttek. Ezek a kulináris élvezetek is hozzátartoznak a nyárhoz, a nagy meleghez, éppen azért, hogy mindent kiegyensúlyozottabb hittel, érezzünk.

■

Az iskolai szünet a nyár ajándéka. P. Pannit Szegedről vitték szülei B. faluban lakó nagymamájához. Z. Katit pedig Pestről, szintén ebben a faluban lakó nagymamájához. A szegedi kislány és a pesti kislány itt ismerkedtek meg egymással a nyári nyaralás során. Mindketten az általános iskola padjait koptatták. P. Panni ötödikes volt, Z. Kati pedig hatodikos osztályos. Tulajdonképpen olyan egy ívású kislányok. Már várták a nyaralás idejét, előtte levelet is váltottak, hogy megírják, mikor utaznak és szüleiknél elérjék, hogy az időpont lehetőleg egybe essen. Ezek a nyarak a városi élettől nagyban különböztek. Sok mindenben,

mert legelőször is a nagymamák sokkal engedékenyebbek voltak, nem követelték meg, hogy mikorra kell hazamenni. Játszottak, szinte reggeltől estig, csak az ebéd szakította meg ezt az időpontot, Kirándultak, már meg tanultak biciklizni a nagypapák kerékpárján. Így B. falu határa kitágult, elkerekeztek a szomszéd faluba. Lementek a Berettyó partjára. Ettől a nagyszülők tiltották őket, mert a folyóvíz veszélyes, de titokban lemerészkedtek. Nézték a gyorsan folyó vizet, meg a folyó partja sok érdekességet tartogatott számukra. Ezek a nyaralások egészen nyolcadik osztályig töretlenek voltak, aztán az a bizonyos tizennegyedik év, fordulatot hozott. Más iskolákba jártak, más volt az elfoglaltság. Még pár évig leveleztek, de egyben egyetértettek, szépek voltak azok a nagymamai nyaralások. Gondtalan nyarak, ezek maradtak meg emlékezetükben.

■■

Amit a fülünk még el-visel

Ha valaki felteszi azt a kérdést: - Mit jelent számomra, úgy összefoglalva, hogy zaj, zene, nesz? Arra tudnék gondolni, hogy olyan ez, mintha beindítanának az utcánkban egy légkalapácsot a kövezet felbontására, kompresszorral együtt. Éktelen zaj, felhorkanás keletkezne, az emberek kinyitnák az ablakokat, mindenki kiabálna. – Állítsák le! Állítsák le! – volna a válasz. A kezelő először habozik, mit tegyen, aztán gondol egyet és a nagy ellenállás miatt az indítókarra, teszi a kezét, és szép lassan halkítja az egész szerkezetet. Elül a zaj, a gép ütemes halk pöfögésbe kezd. Ez már majdnem olyan, mintha egy dobszóló lenne, ütemes tam-tam. Tehát már majdnem zene. Aztán valaki felkiált: - Állítsd már le! A kezelő lehúzza a kart nullára. A dobolás megszűnik, a gép még szusszan halkan párat, aztán neszez egy kicsit, nagyon halkan és aztán teljes a csend.

◙

Környezeti zaj. Ez napjainkban a legjellemzőbb zaj. Sajnos nem vagyunk tekintettel semmire és senkire. Az urbanizáció, a motorizáció szüleménye, következménye a környezeti zaj, amely időnként fülsiketítő, pokoli. Gondoljunk vissza, úgy a negyvenes, ötvenes évekre (természetesen az elmúlt században), milyen csend volt. Falun gyerekeskedtem, az utcánkban néha (ez már esemény számba kívánkozott), elment egy lovas szekér, vagy kihajtott a csorda. Aratás idején egy pöfögő Hoffer traktor vontatta a cséplőgépet. Zaj volt, de csak addig, amíg végig mentek az utcán. Ez egyszer történt, csak egy napon, amikor áttelepültek az egyik szérűskertből, a másikba. Mikszáth Kálmán írta: - „Gyerekek, szépen viseljétek magatokat, és ki ne jöjjetek semmi zajra!” Akkor most hogyan kellene viselkedniük a gyerekeknek? Vagy talán azért olyanok, amilyenek, mert mindenféle zajra, csak úgy kijönnek? Ma a 2-es számú főközlekedési út mellett lakom, egy három emeletes ház harmadik emeletén. Az erkélyen ülve, szórakozásból megszámoltam, hogy harminc perc alatt, hány autó hajt

el előttünk, ez a szám száznyolcvan volt. Most, tessék belegondolni, hogy a napnak csak a világos óráit számolva, legyen az 12, akkor ez összesen 4320 autó, ez régen, ha mindennap egy autó hajtott volna el a házunk előtt, pontosan 12 évre lett volna elegendő. Hol van már az a zaj, amelyről Krúdy Gyula írt: „Olyanfajta zaj hallatszott a száz-esztendősnél régebbi házban, mintha koporsót eresztenének a föld alá."

◙

A városi zaj elleni küzdelem a régi időkre rúg vissza. A rómaiak – Julius Cézár – dekrétumot adott ki, amely előírta, hogy vásár- és ünnepnapokon, az utcákon, csak gyalog szabad közlekedni. Claudius császár pedig, mindenféle kerekeken guruló járművet kitiltott Rómából. Belegondolva: - Ez a császár volt erős, vagy a maiak gyengék, toleránsak?

A középkori városokban, külön törvényeket hoztak a csendháborítók ellen. Aki ezt megszegte, harang alá ültették és húzták a harangot a feje felett. A zajokkal teli, mai nagyvárosban, nincs kit büntetni. Harang alatt ül az egész város és ez a harang (motorzúgás, kiabálás, csörömpölés, gépzenélés és hosszú lenne felsorolni), szünetlenül szól.

Tudományosan az emberi szervezetre gyakorolt hatása szerint a 30 dB (decibel) zajszint pszichés, a 90 dB zajszint hallószervi károsodást, a 120 dB a fájdalom küszöbnél van, a 120-130 dB zajszint maradandó

halláskárosodást okoz, a 160 dB zajszint dobhártyarepedést, a 175 dB pedig már halálos. Tudják ezt a mai zenei együttesek (?!), mégis külön kamion viszi a fellépésre az erősítőket, hangfalakat, több tízesével.

◙

A zaj széleskörűen keletkezik, szinte már nem is figyelünk oda. A kényelmünk, az a legfontosabb számunkra, ha valami kényelmetlenséggel jár, azt már nem vagyunk hajlandók elviselni. A kényelem szempontjából, az utóbbi években előtérbe került a nyári melegek miatt, folyamatosan üzemeltetjük, az erre szakosodott készülékeket. Vagy ventilátort, vagy légkondicionáló berendezést, hogy hűtse a légteret, de folyamatosan! A szerkezet szófogadó, megy állandóan, zajjal együtt, de már nem is halljuk. Fülünk érzéketlen rá, vagy ennyit romlott?

◙

Az alábbi kis történet is ezt érzékeli. A tizenéves fiú szórakozása, kikapcsolódása a villódzó fényekkel, dübörgő zenével teli diszkó. Anyja, jóindulattal mondja: - Fiam, ne menj minden este, abba a zajos diszkóba, mert a végén még megsüketülsz! A fiú válasza tömör és egyszerű: -Köszi, anyu, de már ettem!

◙

Már el sem hisszük, hogy létezik olyan hely, amelyre azt mondják: - zajmentes! Pedig biztosan van még – talán a földön – olyan rész, zúg, ahová nem fészkelte be magát a huszonegyedik század, valamilyen vívmánya, legyen az olyan kicsi, mint a mikró. Mert már ilyen kicsibe is gyártanak, harsogni tudó szerkezetet. Pedig mennyire vágyunk a csendre, megteszünk érte mindent. Elmenekülnénk bárhová, csak akkor sok olyan tárgytól, eszköztől kellene megválnunk, amely nélkül, pedig már, az életünket sem tudjuk elképzelni. Talán az az állapot, melyről Juhász Gyula írt „Szeretem az életet…” című versében: „Szeretlek, mint a csöndes temetőkert / Lágy dombjait, hol vágyaink ledőlnek / S a ciprus és a csend az égbe nő” – be sem fog következni?

◙

A zajról, a zenéről és csendről előkerült egy régebbi történet. A nesz, az nincs benne. Egy kisváros, nem rég épült lakótelepén vagyunk. Ez a nem rég, úgy a hetvenes évek elejére tehető. Négyszintes panelházak, tervezett összevisszaságban. Ezt a fajta „rendet” a beköltözött, beköltöztetett lakók összetétele is jól mutatja. Ezekben a házakban lakik a szerelő Tóth Laci, a szobafestő Kovács Pisti, a vasutas Tódor Tibi, a segédmunkás Varga Pali, a tanárnő Tóth Valéria és még sokan mások. Zajlik az élet a lakótelepen, egyik lakásból magnóról teljes erővel Németh Lehel énekel, a másikban a részeges Kalotai Laci kergeti a feleségét, a harmadikban a vasutas veri a gyerekeit, tehát eléggé nagy a zaj. Ez már megszokott, csak annyiban különbözik, hogy másikból másnap Araczki László, vagy éppen Korda György énekel, mikor melyik sláger a menő. Ez egyszer zene is. Lakótelepi zene, meg zaj is. Kérdés, milyen szűrő van az ember fülében, szóval mit szűr ki? A vasárnapok voltak „néha” csendesebbek. Egy ilyen „néha”-i vasárnapon Tóth Valéria tanárnő már reggel hétkor felébredt. Ő úgy látszik, nem tudott aludni. Az átmeneti csend úgy hatott rá, hogy lemezjátszójára először feltette Beethoven II. szimfóniáját. Az első úgy látszik, elkeveredett. Aztán innentől kezdve, kisebb megszakításokkal, olyan jó közepes decibellel, végig hallgatta a nagy muzsikus, mind a kilenc szimfóniáját. Ez este nyolcig tartott. Az egész telep, azon a napon ezt hallgatta. A többiek szinte lemerevedtek. Még Németh Lehel,

sem mert megszólalni. Az értő füleknek ez egy zenei nap volt, a botfülűeknek – néma, döbbent szünet. Pisszenni sem mertek. Még annyira sem, hogy azt a pici zörgést, talán nesznek lehessen vélni.

◙

Mint a bevezető (talán esetlen, fületlen) történetben kívántam szemléltetni, hogy a zajból, egyszer csak, egy rendszer szerint, a hangok és a csend, érzelmeket kiváltó elrendezése jön létre. Ez a hangok és nem hangok – csendek – időbeli, tudatok elrendezése, a zene. Van hangszeren képezhető vagy énekelhető, művészi hatás keltésére alkalmas hangoknak harmonikus és ritmikus egybekapcsolódásából keletkezett mű. A zene, egy csodálatos világ, még annak is, aki azt mondja: - Nem értek hozzá, nincs hallásom! Magyarország zenei nagyhatalom. Van Kodályunk, aki a zeneoktatás egyedülálló módszerét dolgozta ki, de meg kell még említeni zenei nagyjaink sorában Bartókot, Lisztet, Dohnányit és a ma élő kortársakat. A zenét valamilyen szempontok szerint osztályozni szokták, ez lehet hely, korszak, társadalmi réteg. Csak a kiemelkedőket említve, beszélhetünk Liszt zenéjéről, bécsi, olasz zenéről, egyházi vagy népi zenéről, komoly zenéről, könnyű zenéről, nehéz zenéről. De ha ezt a fogalmat tartjuk, akkor a paletta nagyon széles, mert van népzene, parasztzene, cigányzene, katonazene, operettzene, tánczene, kamarazene, műzene, szalonzene, programzene, filmzene, éjjelizene, gyászzene, térzene, „macskazene”, „tücsökzene”.

A zenehallgatás élménye nem csak a halló ember, de a siket számára is adott. Hanghullámok rezgésének érzékelésével kaphatnak információt arról, milyen zenét is élvezhetnek éppen. A legismertebb példa a siketek és a zene kapcsolatára maga Ludwig van Beethoven volt, aki azután, írta számos remekművét, hogy teljesen elvesztette hallását.

◙

A zene, amely az emberi pszichére hat és e hatás révén részesülünk zenei élményben, nagyon sokrétűen összetett műfaj. Gyakorlása sem

egyszerű. Kezdő zenészek csupán hangszerükön tanulnak, ha fejlesztik zenei tudásukat, akkor szolfézst kell tanulni, majd zenetörténetet, zeneelméletet. Így kapcsolódik e fogalomkörhöz olyan további fogalomkörök, mint: zeneiskola, zeneakadémia, zeneegylet, zeneirodalom, zenekultúra, zenetudomány, majd a zeneértő, zenebarát, zeneszerző egyéni megközelítése a zene műfajához. A zene maradandó élményt ad. Mikszáth Kálmán írta: „édes zenéje még most, sok-sok év múlva is fülembe cseng." Ady Endre egy természeti jelenségről szól: „Bús, őszi szél édes zenéje / Csengjen fülembe csendesen."

◙

Kint lassan neszezett az őszi eső. Neszezett, csendben, halkan, nem harsogva, nem zörögve a lehullott faleveleken. Nem dübörögve, csak olyan csendesen, mint „a kéreg alatt mozdulatlanul / sok évgyűrű neszez." Olyan csendesen, hogy nem bántotta a fület. („Csönd van, hallani / a húsba úszó csontok / halk neszezését.")

A neszezés, a zaj és a zene, talán legkifinomultabb, „precíziós" változata. Baka István írta „Farkasok órája" című versében: „Az ablakon csontujjal ág neszez", vagy azt is kérdik: - mi az a zaj az udvarban? – Lent a kertben, a falevelek között egy sün neszez."

Ezt a fogalmat még a csendes estére, éjszakára szokás használni, amikor minden elcsendesül, nyugovóra tér. Baráti Molnár Lóránt írja: „Kéklik az alkony és neszez az éj".

◙

Zaj, zene, nesz fogalmába tartozó hangok, életünk részei. Nem tudjuk kiszűrni, talán mérsékelni igen, de függ attól, hogy fülünk, mint érzékeny, kicsi műszer, hogyan tudja ezt, elfogadható módon, számunkra tolerálni?

◙ ◙

A lelkünk szabadsága

A szóbeszéd szerint mondják valakire, hogy gyenge lelkű ember, vagy éppen erős lelkületű. T. Csaba sofőr volt és egy fuvarozó cégnél egy másfél tonnás gépkocsival bonyolította a rábízott fuvarokat. Azonban ő sohasem tiltakozott, ha esetleg kedvezőtlen fuvarral bízták meg. Persze azért, mert nem mondott ellent, tette a dolgát és kész! Közben belülről marta az igazságtalanság, mert a többiek külföldre mentek, jobban kerestek. Néha sofőrtársainak tett említést ezekről a dolgokról. Volt, aki biztatta is. – Mond meg a főnöknek, adjon már fizetősebb szállítmányt is! T. Csaba csak úgy magában dohogott, néha erőre kapott, erősítette lelkét, hogy majd jól beolvas, annak a nagyképű főnöknek. Teltek a napok, de nem történt semmi. Aztán egy fizetési napon, a jegyzéket látva, erőre kapott. Bement a főnökhöz, és mint mondani szokták, jól megmondta a magáét. Amikor kijött, a többiek helyeselték, megveregették a vállát. – Kellett már! – mondta egy együtt érző kolléga. T. Csaba érezte belül, a szíve is másképpen dobog. De lelkében pedig a könnyebbséget. Történjen bármi, ő szabaddá vált.

■

D. Ferenc nyugdíjba ment. Azt hinné az ember, ez olyan egyszerű. Eléri a korhatárt és másnap reggel már nem is csörög az óra. Azért nem ilyen egyszerű ezt megérni. Aki negyven vagy ötven éven át, minden reggel munkába indult, azt pillanatnyilag lelkében nyomasztotta valami. Innen nincs tovább. Mert korábban meg kellett oldani valami féle feladatot, eleget kellett tenni a megrendelőnek. Meg kellett felelni a főnöknek, a kollégák elvárásainak. Meg kellett felelni saját magának, hogy ezt a munkát el tudom látni egy megfelelő szinten, ebben bízom, biztos vagyok benne. A lelke, szíve volt benne, ebben a fokozott helyzetben, lazítást nem ismert senki.

D. Ferenc, amikor nyugdíjba ment, egyik napról a másikra nem változott semmi, a nyomás megmaradt. Hosszabb időnek kellett eltelnie, hogy ez a fajta felelősségérzet elmúljon. Lelkében már csak ez maradt, kávét kell főznie, borotválkozni kell, elmenni a boltba, de ezek már nem nyomasztották. Ahogy telt az idő, úgy vált fokozatosan – közepes vagy gyenge – felelősséggel élő emberré. Persze voltak dolgok, amelyeket teljes emberi felelősséggel kellett megélnie, de lelke egyre szabadabbá vált.

■

Napjaink viszonyai között, amikor Európában szabad mozgás van, nehezen tudjuk, régi, múlt századi beidegződött fejünkkel elképzelni az alábbi történetet. Nevezzük a lányt K. Lillának, egy pesti gimnáziumban érettségizett, pontosan kettőezerben. Angol szakos tagozaton végzett és úgy döntött, világot akar látni, szabadon élni. Angliába utazott, Londonban egy étteremben mosogatott. Tökéletesítette nyelvtudását, majd egy fiú miatt az Észak Írországi Belfastba kötött ki. Nagy volt a szerelem. Itt

mivel az angol fiú által lett ismeretsége, szociális gondozó lett. Idős embereket istápolt. A londoni két év, itt három évet töltött el. Vége lett a szerelemnek, úgy döntött, visszamegy Európába. Át is hajózott a csatornán és Hollandiában Almeo nevű kisebb településen kötött ki. A vöröskereszt szolgálatába állt, segélyezési feladatokat látott el, közben konyhai szinten elsajátította a holland nyelvet. Az itt lét csupán másfél évig tartott. Úgy döntött Franciaországba megy. A segélyezés során ismeretséget kötött egy Lyonban élő hölggyel, aki szintén a vöröskeresztnél tevékenykedett. A galloknál továbbra is segélyezési munkát látott el, közben a francia nyelvből is ragadt rá egy jó adag. Már biztosan nem lehetett volna, úgy egyszerűen „eladni", mert értett mindent. Aztán hogy-hogyan – mint a mesében – egy spanyol fiúval hozta össze a sors és így székhelyét áttette a spanyolországi Almeria nevű, tengerparti településre. Itt több mint két évig spanyol Vizi Mentőként dolgozott. Ekkor kapta el a honvágy és úgy döntött hazajön Magyarországra. Vonatra ült és elindult. A vonaton német artistákkal ismerkedett össze, akik elcsalták őt Münchenbe. Ma ott él és Lilla Krüger néven egy cirkusz menedzsere, impresszáriója. A sok nyelvtudásból most profitál, szerződteti a fellépő artistákat, zsonglőröket, bohócokat és szabad lélekkel él.

■

Erzsike és Sanyi egy munkahelyen dolgoztak. Innen az ismeretség. Erzsike ott főnök volt, Sanyi beosztott. Ez talán rendben is lenne, mert ugye a munkahelyek többsége így épül fel, így működik. Ez azonban egészen másként alakult, mert Erzsike közben elvált és szemet vetett Sanyira. Erzsike eléggé akarnok asszony volt, nem tűrt sem a munkahelyen, sem Sanyival való kapcsolatában, semmiféle ellenvetést, más véleményt. Már az udvarlás időszakában is voltak kikötései. Még nem laktak együtt, de megbeszélték, hogy Sanyi este hatra jöjjön fel hozzá. A srác hamar elkészült, már háromnegyed hatkor becsöngetett. Erzsike ajtót nyitott, de kiszólt. – Még nincs hatóra! – és

becsukta az ajtót. Sanyi szó nélkül lesétált a lépcsőn, mert Sanyi ilyen volt. A lakótelepen lassú léptekkel tett még egy kört, nézte óráját és pontosan hatkor csöngetett. Erzsike ott állt kiszépítve, illatosan. Aztán élték az életüket, ugyanis összeköltöztek. Sanyinak szigorú napirendet szabott az élettárs. Reggel friss kifliért boltba rohant, kávét, teát főzött, melyet fel is szolgált. Talán ez más családban is bevett szokás, de itt pontos, szertartásszerűen kellett elvégeznie. Ezen kívül még sok-sok megkötése volt Erzsikének. Sanyi, nem mert ellent mondani, tette, amit az élet kiszabott rá. Teltek az évek, Erzsike beteg lett, a súlyos kor az életét követelte. Sanyi egyedül maradt. Nem találta a helyét, aztán egyszer találkozott egy iskolatársával. Az meghívta egy fröccsre, bemutatta a barátait. Innentől kezdve közös programokat szerveztek. Sanyi felszabadult lett és vidám. Így élte hátralévő éveit.

■

T. Faluban lakott egy olyan hatvan év körüli férfi. Szép, magas ember volt, ősz hajjal és egy zöldre festett férfi kerékpárral. Mindenki csak Elemérnek hívta. A falu szélén lakott, egy piros cserepes házban. Elemér egy különleges, különc ember volt. Öltözetét sokszor változtatta. Nyári időben zsebes kaki színű inget viselt, egy síp volt a bal felső zsebében, melyet fonott madzagon a vállpántjához erősített. Kockás sálból tekert nyakkendő a nyakában. Az öltözéke ősszel, olyan katonai terepjáróra váltott. Télen prémes kucsmát viselt, szőrmével bélelt télikabáttal. A kerékpárján hátul egy drótokból font négyszögletű kosár, benne szatyrai, vagy amit szállított. Kenyeret, tejet a boltból. Ezen a szögletes kosáron hátul egy fehér kerek tábla, rajta egy piros nyíl, amely az utána követőnek nyíllal, balra mutatta az irányt. Ehhez a szögletes kosárhoz erősítve egy másfél méteres antenna, melyen egy pici nemzeti színű zászló lengett.

Elemért a faluban olyan, nem komplett figurának tartották. Ártalmatlan volt, soha nem veszekedett senkivel. Nem tudták honnan jött, hogy keveredett ide, csak egyszerűen volt. Nem

balhézott, ha megállt, akivel találkozott váltott pár szót, de tőle soha nem mertek kérdezni semmit, hátha baj keletkezik. Néha betért a kocsmába, ivott egy fröccsöt és ilyenkor a szabadságról beszélt. – Nekem a legjobb! – mondta mindig, de ennél többet nem árult el. Felpattant a kerékpárjára és elhajtott, titokzatos célja felé. Mindenki úgy érezte ez a figura egy olyan ember, aki szabadon kószál, szabad mindene.

■

K. Veronika nagyon széplány volt az egész faluban. Tudta ezt ő is és ennek tudatában szerette volna felépíteni, megszervezni egész életét. Meg is fogalmazódott benne, nyilvánosságot is adott elvárásainak. Először a külső jegyekről beszélt, ha megkérdezték, milyen típusú tetszik neki. – Természetesen szép férfi legyen! – mondta, (de kinek, milyen férfi a szép?) – Magas, izmos, fekete hajjal. (a többi lány is ilyenről, vagy hasonlóról álmodozott.) – Legyen tanult, végezzen egyetemet, mert a jó egzisztencia fontos! – mondta még. A mérce szép magas volt, kérdés: - Ezt ki tudja majd „átugrani”? Jöttek is a hódolók, de K. Veronika hajthatatlan volt. Lelkében csak ez a kép vésődött be. Ettől nem tudott megszabadulni, hosszú időn át.

■

Sz. Szabolcs elvégezte a gimnáziumot. Nem simán, mert egyszer osztályt kellett ismételnie, a matematikával nem tudott jó viszonyba kerülni. A sikertelenségek a kedvét is szegték. Az ismétlés arra volt jó, hogy a következő évben, annyit megtanult,

hogy tovább tudott lépni. Amikor végzett, munkát keresett. Első munkahelyén egy áruházban áru feltöltő volt. Ezt két műszakban kellett csinálni, de hat hónap után, nem volt megelégedve sem a körülményekkel, sem a fizetéssel, így tovább állt. Aztán egy cipőboltban volt eladó, de ott a főnökasszonnyal voltak nézeteltérései, így kilépett. Lelkében mindig indulatok kavarogtak. Aztán autóvezetésre jogosítványt szerzett, így tudták alkalmazni egy autószalonban, mint eladót. Vagy hat hónap után az egyik vevőt egy Skoda típusú autóval tesztvezetésre vitte. Menetközben összeszólalkoztak, a vevő panaszt tett rá a főnökénél, még aznap kirúgták. Pár hétig otthon ücsörgött, apja megelégelte semmittevését, beajánlotta egy barátja révén egy villanyszerelési eszközöket gyártó céghez. Kedvetlenül járt munkába, kifogásolta a termelési rendet, pedig nem volt jártassága benne. Több heteket betegállományban töltött, aztán egyszer a művezető hívatta és azt mondta: - Kölcsönösen szakítsuk meg a barátságot, holnap nem kell bejönnöd! Sz. Szabolcsban kavarogtak az indulatok, lelkében azt érezte, mindenki hibás, csak ő nem. Nem tudott szabad lenni.

■

Találkozunk az Emberrel. Életünk során ez az egy emberrel való találkozás, szám szerint sok, mert többel találkozunk. Ugyanis találkoztunk már az iskolában, az utcán, a boltban, a villamoson, egy összejövetelen, lehetne sorolni hol. De amikor találkozunk, akkor az csak egy ember, aki velem szemben áll. Az ismeretlennel való találkozás során üdvözöljük egymást, bemutatkozunk, és egymás szemébe nézünk. Ez az a pillanat, amikor a szem megismeri a másik embert. Mert az mondják: - a szem a lélek tükre. Meg tudjuk mondani, hogy akivel szemben állunk az zárkózott, behódoló, könnyen haragra gerjedő, vagy éppen bizalmatlan. De azt is, hogy tisztességes, nyílt, őszinte, szeretetre méltó. Ehhez hozzájárul az ismeretlen arca is, mert így

egész a kép. Élettapasztalatunk során, ezen képességünket magas fokra tudjuk kifejleszteni és meg tudjuk mondani, mi lakozik embertársunk lelkében.

◙ ◙

Művészet, kis pénz-ből…

„Ha csak kitesszük a lábunkat az utcára, a tereken szobrokat, monumentális épületeket, templomokat találunk, rajtuk és bennük szobrokat, festményeket, s mindezt egy szóval: művészetnek nevezzük. (részlet – Lázár Béla: Kiss művészettörténet c. könyvéből)

◙

A tematikus címszóban szereplő *művészet* és *pénz,* nem szól másról, mint a művészetek (művészek) támogatásáról. Ugyanis a művésznek is meg kell élnie. Élnie, mert csak akkor tud alkotni, olyan maradandó alkotást létrehozni, melyet majd az utókor is becsülni tud. Ezt az anyagi támogatást igényelte már a görög, a római, a középkori, a szocialista, a polgári művészet és természetesen napjaink művészete is. Ezek a pénzügyi támogatások azonban nem egyértelműen a művészetek támogatására kerülnek felhasználásra. Mert ugye ebből szakít a közművelődés, a kultúra és végül a művészet. Ki tud adni – pénzt? Ez a pestiesen szólva – Jó kérdés? Első sorban az államnak van ilyen jellegű funkciója, melyet különböző pályázatok útján tesz közzé. Ehhez járulnak még (kis pénzükből) az alapítványok, jogi személyek, közhasznú és nonprofit szervezetek, polgári társulások, vállalkozók és az adakozó szándékkal (és „tehetséggel”) bíró állampolgárok. Karithy Frigyes szerint: *„A gazdag ember filozófiája: Csak annak adok, aki nekem rokonszenves. De nekem nem rokonszenves, akinek adni kell.”* Aztán ezen a gondolatmeneten a kevéske pénz is csak úgy csörgedez, mint száraz időben az erdei patak vize.

◙

„A művészet *„az emberiség tudatra ébredése*” (Babits Mihály), s egyben az emberiség egyetemes nyelve. Az emberi haladásért és tökéletesedéséért küzdő művészek alkotásai – mint a megismerés jelentős eszközei – tartalmasabbá, színesebbé teszik életünket, gazdagítják érzelmeinket. *„Világképünk a művészet nélkül tökéletlen lenne”*

(C. Fiedler). De a művészet segít abban is, hogy ne csak a múzeumokban és képtárakban keressük a szépet, hanem közvetlen környezetünket, otthonunkat, munkahelyünket is úgy alakítsuk, formáljuk, hogy általa harmonikusabbá váljék életünk." (részlet: M. Kiss Pál: Művészetről mindenkinek c. könyvéből.)

◙

K. Tibor az egyetemen művészettörténetből diplomázott. Ennek már vagy harminc éve. Otthon ült a szobájában, csendes magányában és a művészetről elmélkedett. Az elmélkedése során több híres ember szava jutott ismételten eszébe, visszaidézve tanulmányait. *„A mű nem annyira a művész, mint inkább azok által él, akik szeretik a művészetet, és azért szeretik, mert keresik az emberséget."* (József Attila). Hippokratész szavai is eszébe jutottak: *„Az élet rövid, a művészet hosszú."* Ehhez hozzátartozik Wassily Kandinsky szavai, mely szerint: *„Az alkotás nem ismer kényszert – a művészet szabad."* Ady Endre, pedig úgy fogalmazott: *„A művészet nekünk… vigasztalásunk, szent hitvallásunk."*

◙

L. Károly a Duna menti kisvárosban lakott. A gimnázium elvégzése után először a MÁV-hoz került, áruraktáros lett. Később a vasút már nem szállított árut, csak utasokat, így feleslegessé vált munkája. Először otthon ténfergett, majd rajzolgatni kezdett. Ő maga is meglepődött, hogy ez mennyire jól megy neki. Egy barátja elvitte rajzait a kisvárosban élő és alkotó festőművészhez, aki szárnyai, alá vette L. Ká-

rolyt. Szorgalmasan rajzolt, majd festett. Először akvarell volt napirenden, majd az olaj. Sajnos a festőművész is szűkösen élt, neki is behatároltak voltak az anyagi lehetőségei, tehát folyamatosan nem tudott festéket, vásznat adni az ifjú titánnak. L. Károlynak az volt a szerencséje, hogy zenei tehetsége sem volt kisebb, mint a festői. Gitárjával hetente kétszer leült a piac bejáratához és dalolt, zenélt. Jobb napokon pár ezer is összejött fémpénzekből. Aztán ebből vett festéket, vásznat. A kereteket, melyre a vásznat feszítette, otthon maga fabrikálta össze. Jó három év után a művelődési házban megrendezték első önálló mini kiállítását. Két képet egy látogató (mecénás) meg is vásárolta. Úgy érezte, övé az egész világ…

◙

T. Z. Károly már nem számított kezdő írónak. Az utóbbi években, több folyóiratban jelentek meg novellái. Ez bizonyos alkotói örömmel töltötte el, még büszke is olt arra, amit formált. Talán ez a legtermészetesebb reagálás, mindarra, amit tett. Önálló kötetet szeretett volna, össze is állította a szerény, füzetnyi nagyságú könyvecskét. Elküldte egy kiadónak. Többszöri sürgetésre, elutasító választ kapott. Ezt még öt kiadóval, levelezés, telefonálás követte, melyre hasonló nemleges választ kapott. Még szerencse, hogy mindez kedvét nem szegte. Arra az elhatározásra jutott, hogy megpróbálja egyedül. Magánkiadásban elrendezni ezt az önálló kötetet. Mert ugye, milyen író az olyan író, akinek még egyetlen kézbe vehető, könyve sem jelent meg. Itt jön képbe (kézbe, számlára) a pénz. A kiadáshoz bizonyos költségek, kifizetésére van szükség. A leírt sorokat nyomdai hasábformára kell szerkeszteni (ha már rutinos számítógép kezelő, ó maga is készítheti). Jön a nyomda költsége (papír, nyomás, kötés stb.) Ha kész a könyv, akkor a forgalmazás. T. Z. Károly úgy döntött, belevág a könyvkiadásba, egyedül. Mivel egyértelművé vált, hogy olyan mecénás nem akadt, aki egy összegben letette volna azt a bizonyos 250-300 ezer forintot, amennyiben a kiadás kerülne, egyéni akcióba kezdett. Kilincselt, mondta a szöveget, alázkodott, fogadkozott, már fárasztó is volt ez a tortúra, de összejött a kívánt összeg. Elindult a

nyomdai gép és készlett a könyv. Itt jutott eszébe pihenésképpen az a mondás, miszerint: *„a pénz, az, ami nem boldogít, de jó, ha van!”*

◙

A pénz, amelyet kapcsolatba kell hoznunk a művészettel, mert ez a mozgató rugója, régi eredetű. A pénz olyan meghatározott értékkel bíró tárgy, mellyel cserekereskedelmet lehet bonyolítani. Érdekesség – Borneoban még a XIX. szd-ban is törvényes fizetőeszköz volt az emberi koponya. Évszázadokig a sót is fizetőeszközként használták Etiópiában, de a régi Rómaiak is sóval fizették ki a munkásokat. Ha most egy kis iróniával a koponyáról és a sóról beszélve társítjuk napjaink művészeteket, támogató magatartását, akkor ezt kell mondanunk, hogy „elsózott” világunkban, nagy rendet kellene tenni a „koponyákban”, hogy minden a helyén legyen.

◙

Egyik legismertebb mecénás volt VII. Kelemen pápa, aki rajongott a szobrászatért, festészetért és az építészetért. Jelentős összegekkel támogatta Michelangelo, Sebastiano del Picombo, Raffaelo és Cellini munkásságát. A támogatás azonban nem védte meg a művészek alkotásainak egy részét, az akkoriban Rómát feldúló német zsoldosok barbár pusztításaitól. Mégis azt kell mondanunk, melyet Temesvári

Pelbárt, ferences szerzetes (1435 – 1504) mondott: *„A művészet örök, az élet rövid, s a tapasztalat csalékony.”*

◙

A művészetet – annak különböző ágait – az alkotó művészek „készítik”. Sokszor vagyunk kíváncsiak, hogy keletkezik, hogy alakul, hogy fejlődik az emberi lélekből az a vágy, hogy érzéseit formába öntse, és formáit érzésekkel átalakítsa. A megszületett alkotások, egy szobor, egy festmény, egy zenemű, egy épület, egy könyv és még sorolhatnánk, hatással van ránk. Fazekas István szerint: *„A szép elvarázsol, a fenséges magával ragad.”* Ivan Alekszejevics Bugin azt mondja erre: *„A művészet lépcsőfok egy jobb világ felé.”* A realitást előtérbe helyező Oscar Wilde megfogalmazása: *„A művészet sokkal inkább fátyol, mint tükör.*” Ezen aztán vitatkozhatnánk…

◙

Z. Attila most töltötte be 55. életévét. Már több mint húsz éve vállalkozó. Ez idő alatt egy kis „üzemet” hozott össze a kisváros határában. Meglepő eszközöket gyártott, nyomó, préselő, esztergáló gépein. Ezek mind a háztartásban kellenek, ezekkel lehet húst kloffolni, krumplit, zöldséget tisztítani, sütni benne, passzírozni, szűrni, meg minden efféle konyhai műveleteket. Jól számított, mert minden háztartásban kell ilyen eszköz. Volt egy kis megtakarított pénze, mikor belevágott ebbe a vállalkozásba. Ő nem a rablóféle felszólításnak volt a híve: - *„Ide a pénzt! Vagy megöllek*!” Másként gondolkodott, a japán közmondást fogadta meg: - *„A pénz vitorla a zsebben.”* Apránként szedte össze, ezért sok kloffolót, tésztaszaggatót, szűrőt, tepsit kellett legyártani emberivel. Mert ugye közel ötven főnek adott munkalehetőséget. Aztán ahogy így forgatta a dolgokat, szépen gyarapodott. Talán ismerhette Berzsenyi Dániel szavait, ha nem is fogalmazta meg: - *„Ész, pénzt ád minden, de csak együtt osztanak áldást.*” A gyarapodást azonban óvatosan, nem hivalkodva tette. Egy régi házat felújított, belülről modernül berendezte. Hatalmas nappalit alakított ki, sok-sok falfelülettel. – Kell a hely a képeknek! – mondta, amikor épít-

kezett. Ugyanis művészet pártoló lett. Még gimnazista korában ismerkedett össze egy festővel, innen a festmények utáni vonzalom. Több festményt megvásárolt, aukciókra járt. A képeit neves festők nevei fémjelezték. Jól érezte magát ebben a környezetben. Mintha ismerte volna Ernest Hemingway mondását: *„A képet nézd elfogulatlanul, a könyvet olvasd nyílt szívvel, mint a tied, az életedet meg éljed, ez az egész.”*

◙ ◙

Nyugodt voltam, de mivé váltam?

Meghittség – stressz, erősen ellenpólusú párosítás. A meghittség egy bizonyos fajta nyugalmat, kiegyensúlyozottságot sugall, míg ezzel szemben a stressz a külvilágból érkező, az embert veszélyeztető, fokozott ingerekre felel.

◙

K. Zsigmond negyvenöt éves szállítmányozási vállalkozó. P. Tibor negyvenéves benzinkútkezelő. A két férfi barátsága több mint húsz éves. Úgy ismerik egymás életútját, mint a saját tenyerüket. Sokat beszélgetnek, elmondanak egymásnak mindent. Ez a barátság onnantól lett szorosabb, meghittebb, amióta K. Zsigmond vállalkozása sikeresebb lett. Ehhez P. Tibor is nagyban hozzájárult. Ez a hozzájárulás talán egy kicsit különleges is volt. Ugyanis P. Tibor benzinkutassága ellenére mindig is érdekelte a gazdaság, a piac, a kereskedelem alakulása. Ehhez sok mindent is hozzá olvasott, mondhatjuk úgy is, jól tájékozott volt a gazdasági életben. A két barát mindent megbeszélt. A vállalkozó elmondta barátjának, hogyan mennek a dolgok, ő, pedig hasznos tanácsokkal, útmutatással látta el. Ez jó is volt így, mert P. Tibor kívülállóként, jó rálátással szemlélte a helyzetet. K. Zsigmondnak, pedig csak mérlegelnie kellett. Aztán, amikor rájött, hogy a barátja, nem akar neki rosszat, az intelmek sikereket hoztak, megbízhat benne, ez a kettőjük közötti kapcsolatot egyre meghittebbé, megbízhatóbbá formálta. Ők, ha nem is ismerték, de tudták Anne Shirley mondását: *„Van olyan az életben, hogy nem tudjuk, mi köt az emberekhez. Csak azt érezzük, jobb vele, mint nélküle.”*

◙

Z. Ilona még nincs negyvenéves, de már van két olyan gyermeke, amelyikük közül az egyik húszéves, a másik tizenkilenc. Még szerencse, hogy mindkét gyereknek van munkája, otthon laknak a szülőkkel. Sajnos a férje negyvenöt évesen munkanélküli. Nem találja a helyét,

ezért amikor reggel a család többi tagja elmegy dolgozni, ő a várost járja. Úgy is lehetne mondani, csavarog. Nem tudja felfogni, értelmezni helyzetét. A konfliktusok ezért alakulnak ki a feleség és férj között. Még rá is tesz egy lapáttal, mert a napi őgyelgés, csavargás, mindig azt eredményezi, hogy egy-két pohár bort legurít. Ebből aztán otthon feszültség keletkezik, amely az utóbbi időben veszekedéssé alakult. Ebbe mostanában sajnos a gyerekek is bekapcsolódnak, csak úgy hangzik a lakás. Nincs béke, csak a feszültség. Z. Ilona először, csak egy doboz sört hozott haza, hogy amikor lejár a munkaideje, oldódjon egy kicsit. De ez nem vezetett eredményre, az egy dobozból kettő lett, majd három. Nem volt ereje változtatni a dolgokon. Egyszer kellett volna csak valami olyat tenni, amelytől rendbe jönnek a dolgok. Mert egy japán közmondás szerint: *„a gyáva nap mint nap meghal, a bátor csak egyszer”!*

◙

Z. Sándorné Sárikára, öregségére nehéz sors várt. Elfogadta, tette, amit kellett, úgy összegezte a teremtő, ezt szabta rá. Férje Z. Sándor súlyos beteg lett. Hatvanéves korában kapott egy agyvérzést, régen úgy mondták szélütés érte. Nehezen mozgott, járókerettel is csak segítséggel. Az életfunkciókból adódó egészségügyi szükségleteit csak Sárika odaadó gondoskodásával tudta elvégezni. A lassan pergő napok, az ilyen módon adódott összezártság, a sok-sok nehézség ellenére is, meghitt volt feleség és a férj kapcsolata. A kialakult helyzetet, az tette elfogadhatóvá, hogy valahol mindkettőjük tudatában élt az a döntés, hogy nem mondtak le egymásról. Nem került egy esetlegesen kétes hírű öregek otthonába, ahol szinte leírják az embert. Nehézségek árán is kitartottak egymás mellett. Z. Sándor még tíz évig élt Sárika felügyeletével, amikor befejezte földi pályáját. Az ismerősök közül többen is meghitt szavakkal fejezték ki együttérzésüket az özvegynek, nem kimondva, tisztelni illő fáradozását, gondoskodását, emberi magatartását.

◙

T. Klári negyvennyolc évesen már több mint öt éve titkárnő egy építéssel foglalkozó kft-nél. Megrovást, figyelmeztetést eddig még nem kapott. Igaz dicsérni sem dicsérték, a jutalomról nem is beszélve, az már napjainkban divatját múlta, régi rossz szokásként él. A főnök rendesen beszélt vele, ő is elvégzett mindent, lehetőleg időre és ezzel minden kész. Az utóbbi időben azonban azon vette észre magát, hogy bizonyos dolgokat elfelejt. Legutóbb is, az utolsó pillanatban jutott eszébe és akkor loholt, kapkodott, hogy kész legyen. De ez a kapkodás már többször azt eredményezte, nem lett kész időre. Ezért olyan zavartnak érezte magát. Más gondja is van mostanában. A pénz nem áll meg a kezei között, pedig próbálja beosztani. Igaz a drágaság is úgy dagad, mint a Duna árvíz idején. Gondolatiban nem tud összpontosítani, elkalandoznak, valószínű, hogy ez a stresszes állapot kihat a munkájára is. A férjével is csak a balhék szaporodnak otthon, mert állandó időzavarban él. Szinte fut a világ, a lakás is körülötte. Az utóbbi időszakban mindezt az tetézte, hogy a főnök már kétszer szólt, szedje össze magát, mert bajok lehetnek. Most már nem is hiányzik más, csak az, hogy esetleg elveszítse munkáját, mert akkor mindennek vége…

◙

P. Veronika negyvenéves, tanárnő. Tizenhét éve tanít egy általános iskolában, szinte még fiatal a pályán. Ha a nyugdíjra gondol, akkor azt tudja megállapítani, több mint húsz évet kell a katedrán eltöltenie ahhoz, hogy nyugalma legyen. Mostanában ez többször eszébe jutott, már csak azért is, mert a gyerekek egyre szabadabban viselkednek. Ez talán enyhe megfogalmazás. Felszabadultak, elszabadultak, fegyelmezetlenek. Nagy a ricsaj, elviselhetetlen sokszor a forgatag. Ezek a fiatalok valahogy másképpen élik éveiket. Voltak régen is „balhék”, de azok inkább csínytevések voltak, nem durrantak olyan nagyot, mint a mostaniak. P. Veronika tanárnő ebben él, ez kell, hogy legyen az élete, mert erre a pályára adta fejét. Most meg azt érzi, hogy időnként szétszórt, fáradékony, sokszor le kell ülnie, emésztési gondjai vannak és éjszakánként rossz álmok gyötrik. Mennyit változott a világ. Napjainkban sok gond van a családdal, az iskolával. Mert ugye a

nevelés területén köztudott, hogy egymásra mutogatnak. Verasztó Antal író „Csavargó lélek” című írásában így fogalmaz a régi időkre visszatekintve: *„A családban az apa, az iskolában a tanító szavát tekintették mondottnak”.* Ebben volt és van igazság!

◙

Z. Linda sem gondolta ifjú hajadon korában, hogy az élet, egy különleges sorsot szán számára. Megismerkedett egy férfivel, a kapcsolatuk is jól alakult, a házasság is szóba került, minden biztató volt. Ennek reményében terhes is lett, megszülte kislányát, Katikát. Közben az apa lelépett. A kislány nevelését egyedül neki kellett vállalnia. Tette ezt örömmel, mert kettőjük között a kapcsolat mindig is meghitt volt. Nem kellett fegyelmezni a kislányt, kedves volt az édesanyjához. Az apja hiányát is elfogadta, megértette. Z. Linda mindig a jóra, szépre tanította lányát. Ő pedig szeretetével ezt meg is hálálta. Szép, okos felnőtt lett belőle. A tanítás alapját Müller Péter író foglalta össze egyik írásában ekképpen: *„A felhőket is szeresd és gyönyörködj a villámban! Az esőt és a szürke, esővert pocsolyákat is szeresd, mint gyerekkorodban. Emlékszel, hogy szerettél tapicskolni bennük anyád bosszúságára? Nagyobb öröm volt, mint ma a tengerben fürödni”.*

◙

U. Zoltán, aki harmincöt éves, nős, Kőbányán lakik és a második kerületben kapott munkát, naponta bő egy órát utazik oda és ugyan annyit vissza. Ez nem is lenne baj, hiszen a munkahely nem lehet éppen a lakás küszöbénél. Az utazás hogyanjával van baja. Ugyanis kétszer kell átszállnia. Kezdi a busszal, majd folytatja a metróval, és végül villamosra száll. A munkakezdése, meg a befejezése mindig a csúcsidőre esik. Minden felé sietős, rohanó emberek, akik nem figyelnek a másikra. Mindenki a saját kis világával van elfoglalva. Mennek, baktatnak, lökdösődnek, sorba állnak, tülekednek, nem haladnak. Mindenfelé zaj, lárma, dugó. Ehhez aztán idegek kellenek. Lakott korábban egy kisvárosban. Ott nyugibb volt minden, a melóhely is közelben, gyalog is elérhető volt. Aztán bezárt a gyárkapu, vele a nyugodt körülmény is megszűnt. Váltani kényszerült, hogy megéljen családjával. Mostanában feszült, nem köti le semmi, ideges. De mit tegyen? Ezen töri a fejét napok óta. Sándor György humorista mondta egyik műsorában: *„Stressz az, amikor üvöltve ébredsz fel, aztán rájössz, hogy nem is aludtál”.* Ő most így van!

◙

V. Sárika tanárnő és T. Piroska adminisztrátor egy faluban laktak, de nem ismerték egymást. A tanárnő elmúlt ötven éves, egyedül élt, T. Piroska harmincéves, hajadon. A boltban futottak össze, a bevásárló kosarakkal volt egy kis gond, így ismerkedtek meg. Az első pillanatban kialakult a kölcsönös szimpátia. Mindjárt itt az utcán egy jót beszélgettek. Ebben a beszélgetésben mind a ketten úgy érezték, volt egy kis meghittség. Valahogy a szavak kölcsönösen illetek egymáshoz. Megbeszélték, majd találkoznak. Nem is kellett erre sokat várni. V. Sárika meghívta T. Piroskát a lakására. Ez a lakás az iskola közelében volt, ablakai egy parkra néztek. A szoba, ahol beszélgettek, szépen berendezve. Valami különös nyugalmat árasztott. Itt beszélgettek, szinte mindenről, de ez a beszélgetés mégis más volt. Nem a pletykák kerültek elő, inkább minden tényszerűen zajlott. Mindketten kölcsönösen érezték, bízhatnak a másikban. Az elhangzott szavak a szoba falai között maradnak. Innen nem kerülnek messzebbre. Ők tudták,

még ha nem is ismerték Nicolas Sparks mondását: *„Rendkívüli élményt nyújthatnak a leghétköznapi dolgok is, ha megfelelő emberek csinálják őket”.*

◙◙

Feleslegessé vált holmik, kacatok

Z. Zsuzsa mesélte el a kacatokról tapasztalatát 22 éves korában: - Amikor elkezdtem iskolába járni, kaptam írótollat vagy kettőt. Szépek voltak, az egyik sárga toll volt, ez volt a kedvencem, ilyen nem volt senkinek. Aztán, ahogy előbbre haladtam az iskolai tanulmányokban, mindig újabb és újabb tollakat kaptam, mert szüleim tapasztalták, hogy ezzel örömet szereznek nekem. Volt ebben vékony betétes, Parker márkájú, de kaptam olyan reklám célokat szolgáló tollakat is, melyen mindenféle csacskaságokkal hirdették a tulajdonos tevékenységét. Egy nagy kerek dobozban gyűjtöttem ezeket, nem dobtam ki sohasem, egyet sem. Arra jó volt, ha egyik toll bedöglött, a másikból át tettem a rugóját, vagy valamilyen alkatrészét és már is tudtam írni, rajzolni vele. Ma már legalább kétszáz darabos virít a dobozban. Olyan így ránézésre, mint egy színes virág. Tudom, hogy ezek kacatok, nem jók már semmire, de nincs szívem megválni tőlük.

◙

K. Mária és férje már évek óta készül arra, hogy a lakásban összegyűlt kacatokat selejtezze. De mindig akadt valamiféle kifogás, hogy ezt a tevékenységet, elhalásszák. Aztán mégis sort kellett keríteniük erre, mert eladták a lakást, más helyre szeretnének költözni. A költözés eléggé nagy felfordulással jár. Először is össze kell pakolni, (dobozba, zsákba) a holmit, (ruhát, könyvet, edényeket, meg ami kell még az élethez). Aztán, amikor elkezdték a pakolást, akkor jöttek rá, hogy milyen sok apró, elfeledett kacat rejtőzött meg eddig a szekrényekben, polcokon. Az asszony örült, amkor egy fiatalkori ruháját megtalálta. – Emlékszel, ebben ismertél meg! – Igen, akkor még gyönyörű voltál! (nem vette a sértést). – Nem dobjuk ki, emlék! – mondta az asszony. – Akkor felesleges selejtezni! – válaszolta a férj. – Ami itt van, az életünk emlékeivel van tele. Hurcolásszuk az összes

kacatot egész életünkben? – kérdezte és értetlenül széttárta karjait. K. Mária csak állt a szoba közepén és most nem tudta eldönteni, mitévő legyen?

◙

K. Zoltán még húszéves korában kapott az apjától egy fekete, nagy bőröndöt. – Ha majd utazol, ebbe tedd bele, amit vinni kell! – mondta. Aztán egy jó darabig nem kellett sehová mennie, ebbe gyűjtötte, apró emlékeinek tárgyait. Volt itt préselt rózsa, mozijegy, kettő, amikor az első lánnyal moziban voltak. Levelek, borítékok, melyeken a szép bélyeg volt a fontos. Úttörő korából megőrzött zseblámpa, zsineggel. Kisvasúti jegy, amikor kirándultak az osztállyal a Szalajka völgyben. Apró mütyürök, melyeknek nem tudta sohasem a jelentőségét, meg azt, hogyan került a bőröndbe, de szép volt, csillogó, nem akart megválni tőlük. Aztán megnősült, vitte a bőröndöt magával, benne fiatalságának emlék kacatjaival. A feleségével szerettek kirándulni, sokfelé jártak, gyalogosan, átbarangolva a fél országot. Vett egy fényképezőgépet, rengeteg fotót készített, melyet otthon a fürdőszobában hívott elő, másolt, nagyított. Megtanult laborálni. Aztán

elváltak és ezek a fotók, labor felszerelések, csipeszek a fekete nagy bőröndbe kerültek. Közben a bőrönd is veszített fényéből, többször rakták ide-oda. Olyan ócskának nézett ki, de tartotta magát, benne a sok kacattal együtt. Eltelt vagy ötven év, ezt a bőröndöt K. Zoltán megtalálta a pincében. Kinyitotta és elcsodálkozott. – Ezeket őriztem, mint valami kincset? – Igen! – mondta magának – válaszként. Még egyszer átgondolta és a következő lomtanítás alkalmából, kitette az utcára. A kacatok felett eljárt az idő.

◙

Lelkünknek is vannak kacatjai. Mindenki hordoz magával, egész életen keresztül olyan eseményeket, sérelmeket, bántásokat, melyektől szeretne megszabadulni. Nem nagy dolgokra, tragédiákra kell itt gondolni, hanem olyan eseményekre, melyekre nem szívesen gondol az ember. Megsértettünk valakit, akaratunk ellenére, vagy éppen nevetségessé váltunk, vagy ártottunk valakinek, de nem akartuk. Ezeket úgy szokták mondani: - Az idő elfedi! Sajnos nem mindig van ez így. Néha feltör, felszínre kerül, újból rossz élményt ad. Sőt, van olyan bántó, nem nagydolog, de mint egy levert karó, mindig ott áll az utunkban. Lelki tisztulás kellene ehhez, de kérdés, hogyan tudjuk lelkünket ápolni, tisztítani, hogy közérzetünk, lelki békénk kielégítő legyen és az is maradjon és a „lelki kacatok” kihulljanak belőlünk.

◙

Németországban jártam, rokonoknál, vagy tizenöt évvel ezelőtt – mesélte egyszer Z. Sándor, ötven éves kőműves. – Érdekes út volt, autóval mentünk, így a mozgás lehetősége is nagyobb volt. Jártunk Ulmban, megnéztük a katedrálist. Rokonaink egyik nap elvittek Biberach nevű városba. Jártunk áruházakban is, főleg olyanokban, ahol házak építésével kapcsolatos dolgokat, eszközöket, anyagokat árultak, mert a rokonom ács volt, én meg kőműves, így érdekelt bennünket az építéssel kapcsolatos dolgok sokasága. Minden kicentizve, szépen összerakva, be-

csomagolva, szóval azzal a német precizitással. Aztán egyik alkalommal egy véletlen során abban a városban betévedtünk egy hulladékgyűjtő udvarba. Nem akartam hinni a szememnek. Osztályozva volt ott minden, sorban. Hűtőgépek, mosógépek, gáztűzhelyek, bontott ajtók, ablakok, hidroforos felszerelések, felsorolni is sok lenne. Kíváncsiságból megnéztem közelebbről is. Olyan volt ott minden, mintha új lenne, pedig kidobott kacatnak nevezték. Nálunk ez mind, még használható kincs lenne. Ebből megállapítható, hogy mi a kacat, mi nem. Ahol jobb az életszínvonal, fogyasztóbb a társadalom, ott elég hamar kacattá válik, sok minden, de idehaza a szegény ember, összegyűjt mindent.

◙

Zs. Péter már fiatal korában kedvelte az időmérő szerkezeteket, tehát az órákat. Először karórák gyűltek össze, abban a sorrendben, ahogy cserélte őket. Az első orosz gyártmányú óra után, márkásabb is került a gyűjteménybe. Később a zsebórák sora szaporodott, a rugós felhúzóstul kezdve, a mai gombelemes, kvarc órákig. Ezek nem is okoztak gondot, mert elfértek egy-két dobozban. Aztán Zs. Péter elkezdte gyűjteni a láncos, felhúzós, szépen díszitett faliórákat. Amikor megnősült, közölte a feleségével, hogy neki ez a hobbyja. Nem is volt baj egy darabig, de az órák kezdték a családot helyileg és hangilag is kiszorítani. Volt ketyegés, kakukkolás, óraütés, több hangnemben. A feleség egy kis türelmi idő után kikelt magából: - Nem bírom elviselni ezt a hangzavart! Elvihetnéd, ezt a rengeteg kacatot innen, csak a helyet foglalja! Zs. Péter hallgatott, tűrt, ha meg kellen válni ettől a gyűjteménytől (mások szerint kacattól), a szíve szakadna meg. Aztán családi okokból kisebb lakásba költöztek, az óráknak már nem jutott hely. Zs. Péter úgy döntött megválik ezektől a féltve őrzött „kacatoktól”. Vevő is akadt rá, fizetett érte, több százezer forintot. Béke lett, eltűntek a „kacatok”, melyek mégis értéket képviseltek.

◙

Szekeres néni megözvegyült. Meghalt férje lakatos mester volt. Ahol laktak, egy utcával arrébb volt a műhelye. Szekeres néni megszokta a férjével együtt töltött ötven év alatt, hogy amit talál az ember valahol, azt nem kell eldobni, mert az jó lesz még valamire. Férje szakmájából adódóan csak fémes dolgokra volt „vevő”. Mindegy volt, milyen a vasdarab, abból még lehet valamit csinálni. Többször volt rá példa, kellett egy olyan rögzítő, amelyik szögletes, aztán balra hajlik, van rajta egy lyuk, mert oda egy csavart kell majd behajtani. A kacatok között lelt egy ilyet, vagy ehhez hasonlót, kis átalakítás és már is fel lehetett használni. Férje még a hetvenen túl is kinyitotta műhelyét, várta a megrendelőket. Lánya vett az öregnek egy olyan masinát, mellyel gyorsan kulcsokat lehetett másolni. Aztán amikor az öreg meghalt. Szekeres néni folytatta a kulcsmásolást. Ő sem volt fiatal, a nyers kulcsokat remegő kézzel reszelte meg, hogy beilleszthetők legyenek a zárba. Aztán egészségi állapota miatt be kellett zárni a lakatos műhelyt. Szekeres néni nem találta helyét otthon. Napközben járta a várost és a régi ösztön szerint gyűjtötte a kacatokat, hordta haza, kertes házába. Nem csak a vasakat gyűjtötte, amit férjétől eltanult, már mindent gyűjtött. Papírt, fát, lécet, kidobott csatorna bádogot, szóval fel sem lehet sorolni. Halála után két unokája, hulladékszállító konténert bérelt, hogy az összehalmozott kacatokon túl tudjanak adni. A

mennyiség miatt az autónak kétszer kellett fordulnia az utcában, hogy üres legyen a kert.

◙

Ki ne hinné, hogy a divat és a kacat közt van és milyen az összefüggés? Most a nyár közepén, három (Zs. Kati 22 éves, P. Csöpi 20 éves és S. Sarolta 24 éves) lány kapott kérdést, hogyan készülnek az idei strandszezonra. Öt tárgyat említettek (fürdőruha, napszemüveg, strandpapucs, táska és könnyű kalap), melyet a divatnak megfelelően, okvetlen ki kell cserélni. Mégpedig a leg trendibbre, mert egyikőjük sem akar lemaradni. További kérdés: - Hol van a tavalyi felszerelés? A válaszok: (Zs. Kati 22 éves) – A fürdőruhát okvetlen ki kell cserélni, mert, hogy nézne ki, ha azt mondanák, megint abba a sárgában vagy, mint tavaly? Az igaz, van már belőle vagy tíz pár. Néha szoktam úgy párosítani, hogy felcserélem az alsó részt, vagy éppen a felsőrészt. Így talán nem veszik észre a régieket. (P. Csöpi 20 éves) – Én a napszemüvegre vagyok háklis. Van már belőle legalább 15 darab. Egy fiókba gyűjtögetem. Anyu mindig mondja, mikor dobod már ki ezt az idejét múlt kacatokat? (S. Sarolta 24 éves) – Engem a szép táskák hoznak izgalomba. Minden nyáron veszek egy újat. Legalább a fotókon a táskámról meglehessen különböztetni, mikor készült. A táskákból így is van vagy tíz, pedig egy részüket már elajándékoztam. A szekrény nagy fiókja tele van ezzel a kacattal, mert ha már nem használom, másnak nem is lehet nevezni!

◙ ◙

Fent vagyunk a világ-hálón

Az Internetről annyit kell tudnunk – hivatalosan – olyan globális számítógépes hálózat, amelyen a számítógépek az Internetpontok (IP) segítségével kommunikálnak. Tehát a különböző hálózatok össze vannak kötve és egy világra szóló, nagy hálózatot alkotnak. Az Internet kifejezés nemzetközileg elterjedt szó, az angol eredetű internetwork szóból ered, ami magyarul a hálózatok hálózatát adja, szó szerint a hálózatok közöttit jelenti.

◙

Az Internetről még sok mindent el lehetne mondani, de amikor elkezdünk vele ismerkedni, mint mindennek, az ára érdekelhet bennünket. Elsőre azt mondjuk, ingyenes. Ez félig meddig igaz is, mert ugye mikor már a gép előtt ülünk, bárhová kattintunk a kért adat megjelenik. Persze azt elfelejtjük, vagy természetes számunkra, hogy a szolgáltatónak fizetünk az internet használatáért.

Aztán az sem közömbös, hogy a kért információhoz milyen gyorsan jutunk hozzá. Ezt a szaknyelv byte-okban fejezi ki. A Byte a tárolandó adatmennyiséget jelzi. (kilobyte, megabyte, giga byte). Többet nem is írok róla, a többi a szakemberekre tartozik. Ők nyugodtan játszadozhatnak ezekkel a megfoghatatlan mennyiségekkel.

Van még egy furcsaság az internet használata során. Az ember természetesen ismerkedik a való világban szerzett, különböző élményekkel, saját tapasztalatok során. De mi van akkor, ha az illető el sem mozdul a képernyő elől, csak néz, bámul és egy meg nem tapasztalt, közvetített világgal lesz csak gazdagabb.

◙

A virtuális valóság úgy néz ki a Vodafone Magyarország és az NRC közös kutatásából, hogy a 16-37 éves magyar fiatalok

30 %-a, közösségmédia függő. Naponta átlagosan 1,8 órát töltenek, az internetes felületeken. Ennek a korosztálynak 89 %-ának van saját okos telefonja és 82 %-nak mobilinternet előfizetése. A legtöbbet, 3-4 órát a legfiatalabbak korcsoportja, a 16-21 évesek töltenek a világhálón.

◙

Az internet beköltözött a „lelkünkbe". Ezt így lehetne megfogalmazni, mert aki egyszer odaült a számítógéphez és elkezdett először nézelődni, majd érdeklődni, aztán kíváncsivá válik, már nem menekülhet. Az Internet minden kérdésre ad választ, nem is egyet, többet is, csak legyen idődd, energiád elolvasni. Aztán egy idő után eljutsz oda, hogy már nincs kedved a számítógéphez ülni. Jobb lenne, ha a számítógép ülne hozzád. Bárhol vagy, ott legyen. Ezt is megoldották, az okos telefonon keresztül kapcsolatban vagytok. Egy adat erre az igényszerű növekedésre, 2013-ban a világon 250 millió okos telefont adtak el és az óta eltelt 5 év. Hol van ez a szám ma már? Azt mondják, okos telefon nélkül, nincs élet.

◙

Cs. Juli rokkantnyugdíjas lett ötvenéves korában. A bajt még tetézte, hogy közben a férje is elhagyta. Egyedül maradt a lakásban, egy számítógéppel. Odaült reggel és estig fel sem állt. Szendvicseken élt, azt a gép mellett fogyasztotta el.
Bejelentkezett a facebookra és elkezdett „csetelni". Szaporodtak az ismerősök. Mindenkit összeszedett, aki csak az eszébe jutott. Így az internet segítségével egy fél év alatt több mint 1500 ismerőst regisztrált. Innentől kezdve az volt a szórakozása, hogy bizonyos dolgokat (képeket, verseket, idézeteket), megosztott másokkal. Figyelte kinek mikor van a születése napja, névnapja és küldözgette a „jókívánságokat". Ezzel elfoglalta egész napját, a számítógép, az internet lett a társa. Már nem is vágyott másra, ez a féle foglalatosság, kielégítette.

◙

A helyszín SZTK rendelő. Sokan vannak, orvosra várnak. Egy anyuka kétéves fiával várakozik. A fiú nyűgös, nem tud mit kezdeni magával. Az anyja megpróbálja csitítani, fegyelmezni, eredménytelenül. Ekkor jön az ötlet, előveszi okos telefonját és valahonnan a világhálóról behoz egy rajzfilmet. A gyereket az ölébe veszi, az pedig csendben, szótlanul nézi a telefon képernyőjét és fegyelmezetten, csendben van.

◙

Az internet használata nagy csábítás még az idősebb korosztálynak is. Persze használata azonban nem olyan egyszerű. Egy kis számítógépes ismeretekkel, tapasztalatokkal is kell rendelkezni. Ha ez megvan, akkor kezdődik a végelláthatatlan barangolás. De van, aki marad a régi könyveknél, idegen tőle ez a gyors „világcsavargás”. Al Pacino, híres amerikai, Oscar-díjas színész, aki most lett hetvennyolc éves, azt nyilatkozta: -„biztosan nagyon jó netezni, de ez már nekem kimarad az életemből. Van pár dolog, amihez nem értek, és sajnálom, de a netezés is közéjük tartozik.”(Nők Lapja – 2018. 23. szám)

◙

A Z. Kovács család, apa, anya és a lánya Horvátországba utaztak, nyaralni az isztriai félszigetre. A tengerpart szép volt, élvezték a tengert, a hullámokat. A fürdés, napozás után kirándulni vágytak. Autóba ültek és mentek. Kicsit cél nélkül, így érkeztek egy kedves kis városba. A neve Motovum. A centrum egy

kúp alakú magaslat tetején helyezkedik el. Kelta időkből származik. Nem tudták hol vannak, pedig jó lett volna valamiféle információ. Ekkor jött az ötlet, Z. Kovácsék lánya elővette okos telefonját és a világhálón rákeresett a kis város nevére. Ott volt a képernyőn az információ, angolul. Sebaj, a lány fordított, mert nyelvvizsgája is volt. Teljes volt az idegenvezetés.

◙

T. Irénke egy éve ment nyugdíjba. Az elfoglaltsága megváltozott, volt szabad ideje bőven. A férje vállalkozó, most cserélte le laptopját egy modernebb változatra, a régi gépet a feleségének ajándékozta. – Most már te is játszadozhatsz rajta, van idő d bőven. T. Irénkét nagyobbik fia tanította meg a gép kezelésére. Aztán innentől kezdve felkerült a Facebookra, a kis zöldlámpa folyton égett. Közben rendbe tette a lakást, főzött, de egy-egy forduló során odaült a géphez és kezelte. Kiszaladt a konyhába, mert kifutott a leves. Húst sütött vacsorára és a netezés miatt elfeledkezett róla. Az égett szag bejárta a lakást, még a folyosóra is jutott belőle. A szomszédok mondták is: - Irénke netezik, ezt onnan lehet tudni, hogy akkor odaég a rántás.

◙

Pár év múlva már nem lesz szükség ceruzára, tollra. Ugyanis az Internet a kézzel való írásra, a folyóírásra már nem kíváncsi. Gondoljunk, bele írunk egy pályázatot (állásügyben), géppel írjuk. nyomtatott betűkkel, elküldjük az Interneten a megadott címre. A válasz is hasonló formában érkezik, aláírás nincs rajta. Ma már olvasható a banki kivonatokon, hogy „ez a nyomtatott forma, aláírás nélkül is érvényes." Az önkormányzat, az APEH, minden más hivatalos szerv (itt fel lehet sorolni), számítógépen írt, de már az sem ritka, hogy a vízmű, az áramszolgáltató, a gázszolgáltató a számlát neked online küldi az Interneten, nyomtatott (nem folyóírásos) betűkkel. Amerikában már van olyan iskola, ahol nem tanítják a zsinórírást, úgy is nyomtatott betűkkel találkozunk, olvasva és írva.

◙

Sz. Évike pedikűrös. A szakmáját a lakásán űzi, jól jön egy kis nyugdíj kiegészítés. Már háromszor volt férjnél, de a szex így hatvan éven túl is jelen van az életében. Férfiakat keres a neten. Mindig ismerkedni akar, így a számítógép szinte huszonnégy órában üzemel. Ha egy pácienssel végzett, mondja: - Te csak öltözzél, én beszaladok egy pillanatra a géphez, hátha jött nekem üzenet. Aztán mesél az újabb hódításokról, de ezek időlegesek, csak, az Internet az állandó és a remény.

◙

K. Tamást, aki most 35 éves, mindig is vonzotta a kártya. Ennek az „ördög bibliájának" minden változatát ismerte és szívesen játszotta is, csak legyenek partnerek. Azonban a póker vonzotta a legjobban. Sikeres is volt ebben a játékban, még a kezdetén ki is próbálta magát az Interneten, online formában. Nyert is pár ezer forintot. Aztán úgy döntött, nagyban kellene ezt játszani, de ehhez nagyobb merészség, meg pénz is szükségeltetik, ami azonban hiányzott. Először egy casinóban próbálkozott, mint krupié. Csinálta pár évig, ma már önálló lett. Az Interneten pókerezik, nincs is más állása. Olyan szerencsés, hogy ebből megél, de ki tudja meddig és lesz-e nyugdíja majd öregkorára? Erre most nem gondol, eszébe sem jutott eddig.

◙

A 21. század magánya – egy új magányt alakít ki. Gondoljunk bele, otthon ülsz a számítógéped előtt (vagy kényelmesebben a fotelban) és kézben az okos telefon. Bámulod a képernyőt, mert nem érdekel más. Erre bizonyíték a jelen idő is. Figyeld meg, az emberek a metrón, a buszon, a villamoson, de még jártukban is, az okos telefonjuk képernyőjére szegeződik tekintetük. Nem vesznek észre senkit, szinte semmit. Miért is? Ez a legfontosabb. Ne talán beszélgetnének? Azt már nem! Lemondanak egy csomó érdekes információról, társas kapcsolatról. Észre sem vesszük, közben elszaladt az élet.

◙

Mit hoz a jövő? Ezt a kérdést joggal felteheti bárki. A fejlődés rohamos ütemű. Harminc évvel ezelőtt a PC számítógépek használata sem volt egyszerű. Aztán ezek a „masinák" egy olyan átalakulási folyamaton „szaladtak át", hogy egyszerű magyarázat nincs erre. Párhuzamban fut az igény, ezek ipari, piaci kielégítése. A gyártó cégek versenyt futnak. Nem kell nagy idő – 20 év is elegendő – 24 órán keresztül a mobilon, az Interneten keresztül csatlakozunk mindenhez, mert e nélkül a napi feladatokat sem végezhetjük el.

◙

A fáról lejöttünk, két lábon járunk, de most visszakapaszkodtunk egy képzelt (elérhető) vizuális világba és azt hisszük, mindenről, mindent tudunk.

◙ ◙

„Hát, hogy mint vagytok, otthon Pistikém?”

Otthonra vágyott, egy olyan csendes zugra, ahol nincs más csak maga. Az tudja igazán ennek hiányát, aki csak úgy él a nagyvilágban. Megy erre, arra, de biztos lakás, nincs számára. Már meg is bánta, hogy úgy döntött, eljön otthonról, mert az már nem az ő otthona. Ott csak egy megtűrt személy, akit kerülget a volt feleség. Mindig azt várja, mikor hordja már el az irháját. Nem is tudta elképzelni, még korábban, hogy ilyen feleslegessé is válhat az ember. Menne is, meg maradna, a bizonytalan jövő elkeseríti. Aztán, pár óra múlva, amikor egy kicsit megnyugszik, arra gondol, jobb lesz neki távol. Majd csak sikerül valahol otthont teremtenie. Lesz majd valaki, aki befogadja, újból társa lesz és minden rendeződik. Ezzel a reménnyel fejezte be ezt a gondolatsort, akár hányszor eszébe jutott az indulás kényszere.

■

Napjaink világa, a feje tetejére állt. Nem lehet megmagyarázni, mi is történik valójában. Emberek ezrei keltek útra napjainkban, Közel-Keletről, Afrikából, elhagyva otthonukat, ahol születtek, éltek. Mindent vállalnak, csak mehessenek, nem akadály a tenger, a hegyes sziklák, a terelő kerítések sem. Bíznak valamiben, aztán mennek, megérkeznek és várnak. Márai Sándor író szavai szerint: „az emigráns, mint az űrhajós, megtudja, hogy nincs fix pont, ahol megkapaszkodjon. Egyformán otthon van az otthonosságban és az otthontalanságban.”

■

Z. Ferenc a lakatos szakmát választotta magának, már csak azért is, mert az apja is lakatos volt. Gyerekkorában ott volt a műhelyben, sokszor lábatlankodott is, de apja türelmesen tűrte. Szeretett otthon lenni, ott minden olyan jó volt, nyugodtan játszhatott. Aztán amikor megnősült, ő is úgy döntött, otthont teremt

majd, a családjának, olyat, amilyen az apjáé volt. Épített egy szép falusi házat, volt nagykert, szőlőlugas. Két fia született, ők is otthon szerettek lenni, nem csavarogtak. Így is nőttek fel, lettek felnőttek. Z. Ferenc nem ismerte Michael J. Fox kanadai színész, a Parkinkon Alapítvány segítője, - ő maga is ebben a betegségben szenved – mondását, mely szerint: „az otthon olyan hely, ahol évek múlva is önmagam lehetek.” De ezt érezte, még akkor is, ha a faluban, olyan otthonülő embernek mondták. Mindig volt munka, a kert is megkívánta a foglalatosságot, ő pedig családja körében jól érezte magát.

■

C. Kovács István jól menő kőműves lett. Először nem ment a vállalkozása, de egyszer megtalálta az arányokat, mi kell egy ház felépítéséhez. Gépek, szállító eszközök, szakipari munkások, meg maltert keverő, talicskázó segédmunkások. Ettől kezdve szinte simán ment minden. Épültek a házak, C. Kovács banki számlája dagadt. Nem telt bele másfél év kicserélte kocsiját egy szép szürke Audire. Kezdett a ló, elszaladni vele. Elhatározta, a faluban épít egy szép házat, olyat, amelyet a világ még nem látott. Három tervező is közreműködött, mert volt kívánság,

jó néhány. Ez is legyen a házban, meg az is. – A pénz nem számít! – mondta, ha valami extrákkal állt elő. Egyik alkalommal pont a tervezői trióval konzultált, amikor egy bölcs ember csöppent a beszélgetésbe, mint a mesében. Hallgatott, nézelődött, gondolkodott és aztán javasolta és kérte, had idézzen Antoine de Saint-Exupéry francia író „A kisherceg" című könyvéből. Meglepetésre igent bólintottak és okulásra itt az idézet: „Aki otthont épít magának, az formát ad a saját otthonának. Igaz, hogy minden forma kívánatos lehet, de nem mind együtt. Máskülönben nem lenne már otthon." Csodálkozva hallgatták, a tervezők, meg maga C. Kovács is. Aztán így szólt: - Igaza van! Át kell beszélnünk ennek a háznak, otthonná varázsolását.

■

Milyen érdekes érzés keríti hatalmába az embert, ha el kell mennie otthonról. Nehezen engedelmeskedik érzelmileg, fél az eltávolodástól. Hiányzik, mert megszokta azt a környezetet, ott kezdett mászni, majd járni. Ott ejtette ki az első szavakat, ott gyerekeskedett. Itt alakult ki szorosabb kapcsolata a világgal. Ott élnek szülei, más hozzátartozói, rokonai. Vágyik ide vissza. Ha az ember hazamegy, mindig minden jobbra fordul. Meg is tudta ezt magyarázni, igaz a mondandóját igazán „A válás" című filmben fogalmazta meg a főszereplő: „az otthon nem csak tégla meg malter, (…) hanem egy érzés is. Az érzés, hogy tartozunk valahová és persze a szereteté, egy jobb jövőé, a reményé."

■

Fogta kis bőröndjét és elindult otthonról. J. Kázmér úgy döntött, hogy húszévi házasság után, ami kialakult közte és az asszony között, már nem javítható. Elöregedett a kapcsolat, kevésbé figyeltek egymásra, meg aztán az asszony bátran bevallotta, szeretője van. Hosszú hónapok gyötrelmei, veszekedései után J. Kázmér kimondta, itt a vég, elmegy. Egy másik városba utazott barna bőröndjével, állást keresett és talált. Sikerült albérletet szereznie egy idős néninél. Nyugdíjas volt, jól jött neki az albérleti díjból származó, rendszeres jövedelem. A kis szoba úgy

is üres, nem használja. Egy bérház első emeletén volt. J. Kázmér ezt egy olyan helynek érezte, ahol alhat, el lehet üldögélni a szobában, olvashat. Ezt azonban hamarosan megunta és inkább csavargott a városban. Moziba ment, vagy egy kocsmába, hétvégeken kirándult, mert az albérlet olyan otthontalan volt. Aztán így eltelt egy év, amikor egyik este az idős néni közölte vele, férjhez megy! Így megszűnik az albérlet. Mindjárt hozzá is tette? - Nem akarja, hogy az utcára kerüljön, beszélt a negyedik emeleten lakó barátnőjével. Ő szívesen kiadja a hasonló kis szobáját, mivel ezek a lakások, szinte egyformák. J. Kázmér így felköltözött – levegőváltozás ként – ehhez a nénihez. Ő eléggé hallgatag volt, egy kicsit süket, a televízió hangját, beteg füléhez igazította. Ehhez járult még az a tény is, nagy dohányos volt. J. Kázmér nem tudta a szobaajtót úgy becsukni, hogy a mardosó Kossuth cigaretta füstje miatt, még levegőt sem tudott venni. Ebből az albérletből, amely átmeneti otthona volt, menekült. Kitalált mindent, hétvégén elutazott, soha nem látott tájakra, hogy csak ne kelljen ott lennie.

Ez a zajos, füstős ottlét, hat hónapig tartott. Aztán a munkatársak segítségével talált egy újabb albérletet. Ez már jobb volt, egy szép szoba. igaz az ablakok az udvarra néztek. Mellette volt fürdőszoba, WC. Nagy előtér, a tulaj az emeleten lakott. Úgy tűnt, hogy egy kissé megnyugodhat, de aztán pontosan egy év után, minden összeomlott. A gazda közölte, presszót szeretne nyitni a ház földszinti részén. Szobája kell a vendéglátó egység raktárának. Egyik haverja megkérdezte J. Kázmértól, amikor szomorú arcát látta. – Mi van veled? Gondolkodott egy kicsit, ismerték történetét, annyit mondott: - Az albérlet! Aztán hozzá tette: - állandóan költözöm, keresem a biztonságot. Igyekszem otthont találni, de sosem sikerül.

■

Vannak az országban, de a világban is, másfajta otthonok. A tanulást segítő diákotthonok, gyerekotthonok, leányotthonok,

szülőotthonok, melyek már intézményként tevékenykednek. Segítik a bentlakók életvitelét, biztosítják azokat a körülményeket, színvonalban is, mint az igazi otthon, mert lakói itt kényszerülnek élni, átmeneti jelleggel. Ez utóbbi átmeneti jelleg más színezetbe kerül az öregek otthonánál. Mert ez az a hely, amely lakóinak az utolsó otthont biztosítja.

Vannak azonban extrém otthonok is a világban. Maga a lakója is különleges egyéniség, mert otthonul például egy kiszuperált buszt tart. Több nyugati országban már extrém divat, hogy az öreg nyugdíjas házaspár otthonát, lecseréli egy lakókocsira és ebben a mozgatható dobozban, barangolva a világban, érzi magát otthon.

■

T. Sándor, aki harminc évesen, úgy döntött, marad a főiskolán. Már nem tanulóként, hanem tanulmányai alapján, a tanszékvezető irányításával, tanársegédként. Amikor elkezdte tanulmányait, erre nem is gondolt. De a főiskolán történtek, a tudományos diákköri munkák, melyeket teljes odaadással, legjobb tudása, szorgalma szerint végzett, egyértelműen erre a pályára irányították. Jó volt a kapcsolata diáktársaival, korrekt, megbízható embernek tartották. A tanszékvezető, aki idős oktató volt, szárnyai alól több száz végzett mérnök került ki, beiktatásakor a tanszéken annyit mondott: - Bemutatom T. Sándor tanársegéd urat. Felkészült kolléga, ember, aki mindent otthonról hozott, a viselkedést, az értékrendet, koncepcióját önmagáról, a világról és saját helyéről a világban. Fogadják szeretettel, tekintsék egyenértékű kollégának.

■

H. János, amikor megnősült, ő maga sem gondolta, hogy ilyen tragikusan alakul majd az élete. Albérletben kezdte feleségével, aki egy szép szőke lány volt. Asszony lett belőle, megszülte első gyermekét, nagy volt a boldogság. Aztán az első gyereket, még négy követte. Dolgozott, az asszony a gyerekekkel. Otthonnak maradt az albérlet, melyet sajnos többször ki kellett

cserélni. Kétszer volt, amikor ők költöztek nagyobba, de háromszor a főbérlő tette ki a családot, mert kitalált okok miatt, elégedetlen volt. Az utolsó felmondásnál érezték, nincs tovább. Nem bírják a terheket. H. János már könyörgőre fogta szavait, a főbérlő adjon haladékot. Szavai nem voltak olyan veretesek, mint azt Dosztojevszkij, orosz író megfogalmazta egyik írásában: - „Megérti, uram, megérti, mit jelent az, ha valakinek már nincs hová mennie? (…) Mert hiszen mindenkinek kell, hogy legalább egy utolsó menedéke legyen."

■

Ez egy mini mese az otthonról. Hol volt, hol nem volt, volt egyszer, egy király. Az ő otthona a királyi várban volt. Egyszer aztán elhatározta, hogy kell neki egy másik otthon is. Ezért meghódította, megszerezte a királysága melletti királyság kastélyát és azt is otthonnak tekintette. Ebben a királyságban élt egy szép, barna, bögyös kurtizán. Sok férfinép örömére. Itt gyakorolta mesterségét, az a „lámpás" ház volt az otthona. De a jólelkű fehérnép, nem jó szemmel nézte férjeik elcsábítását. Elzavarta a kurtizánt. Az pedig megmaradt bájaival, egy másik királyságba költözött, áttette otthonát. Aztán itt folytatta ősi mesterségét, további sikerekkel. Aztán ebben a királyságban, a sok közül, élt egy nevezetes tolvaj. Itt lakott, itt bujdosott, itt volt az otthona. A kifundált lopásokat is, itt hajtotta végre, néha sikerrel, néha üldözötté válva. Sokszor ez az üldözés, bujkálás arra késztette, hogy új otthonra leljen, új mezőkre költözzön. A mesének az a vég, hogy ezt Honoré de Balzac, francia író szavaival zárjuk: - „Mindenütt otthon lenni, ez a királyok, az örömlányok és a tolvajok kiváltsága." Itt a mese vége, fuss el véle.

■

- Hát így vagyunk otthon!

■■

Az ígéretet számon kérik ...

Zs. Pál középkorú, szakmáját tekintve szobafestő. A környéken úgy ismerik, hogy jól és szépen dolgozik, de kivárni munkáját, nem volt egyszerű. Mint a mesteremberek, az italt sem vetette meg. Ha a „hörpintés" időszakát élte, nehéz volt a kocsmából kicsalni. Mindig megígérte, hogy ekkor, meg akkor megy, legyenek biztosak, reggel ott fog kezdeni. Nyugodtan összepakolhatnak a lakásban és iparkodni fog, a rumlival járó festéssel, pár nap alatt kész lesz. Előleget is vett fel általában, de az ígéretek beváltása csúszott, bosszúságot okozott, sokszor veszekedtek vele, sőt fenyegették. Tehát, nem váltotta be ígéretét. Sőt olyan is volt, hogy öt sör után, tuti ígéretet tett. Mihail Solohov író szerint: „Részeg disznó ígéretét kéménybe kell írni korommal!" Az is igaz, könnyű ígérni. Gárdonyi Géza így összegezte: „Bolond ember az, aki láncot tesz magának kezére, lábára. Az ígéret – lánc."

◙

Sz. T. Sándor gimnáziumba járt. A jó tanulók közé tartozott. A tantárgyak közül az irodalmat kedvelte a legjobban. Ez azért volt, mert Zs. Péter magyar tanár egy különleges egyéniségű pedagógus. Óráin a leggyengébb tanulók is csak ültek, és szinte szájtátva hallgatták tanáruk szavait. Színes és érdekes előadásokat tartott, írókról, költőkről. Sz. T. Sándor észre sem vette, hogy mennyire megkedvelte a költészetet, oly annyira, maga is próbált verset „faragni". Ezek az írások csak úgy önmagának születtek. Egyszer megmutatta egyik osztálytársának, aki a verseket nagy lelkesedéssel fogadta. Indítványozta, hogy okvetlen meg kell mutatni tanáruknak. Nehezen állt rá, de végül mégis beadta derekát. Zs. Páter tanár úr el sem akarta hinni, hogy ezeket a sorokat, amiket olvasott, Sz. T. Sándor írása. Bíztatta a fiút, írjon

tovább. Egyelőre nem árulta el, hogy mint költőt, nagy ígéretnek véli.

◙

Négyévenként választásokat tartanak országunkban. Így alakult a politika által vezérelt rend. Nem régen zajlottak az országgyűlési képviselők választásának mozzanatai, hamarosan újból választanak EU képviselőket, ősszel, pedig a helyhatósági frontokon mérik össze erejüket a politikai erők. Itt is az ígéretek csatáznak. Jól tudott dolog, hogy a „társadalom többsége annak a pártnak hisz jobban, amelyik szebb illúziókat ígér!" – mondta korábban Iványi Gábor, élettapasztalatból. Az „ígéret" szót a maga humorával, annak idején Karinthy Frigyes is kivesézte, amikor azt írta: „a kormány az a testület, ami mindig megtartja, amit ígér. Ha pénz ígér, azt is megtatja."

◙

Az „ígéret" szó hallatán sok emberben Freidrich Dürrenmatt svájci drámaíró „Az ígéret" című, méltán népszerű krimije jut eszébe. Az ígéret körüli történet. Egy eldugott falu melletti erdőben brutális módon megölnek egy kislányt, s a helyszínre érkező Matthái felügyelő ígéretet tesz a szülőknek, hogy kideríti a gyilkos személyét. Letartóztatják a gyilkosságot bejelentő, korábban nemi erőszak miatt már büntetett házalót, aki beismerő vallomást tesz, majd felakasztja magát. Matthái azonban úgy véli, nem ő volt a tettes, és megtisztelő kinevezéséről is lemondva, a rendőrség kötelékéből kilépve, a látszólag reménytelen ügy kivizsgálásához lát. Az elenyészően kevés fennmaradt nyomból invenciózus (ötletes, leleményes, találékony) koncepciót épít fel, majd csapdát állít, az általa feltételezett gyilkosnak. Bár az elgondolás logikája zseniális, egy közbejött véletlen mégis meghiúsítja a leleplezést, a felügyelő testileg-lelkileg összeroppan, (igazán izgalmas olvasmány az ígéretről).

◙

K. Zsolt jóképű, harmincéves, megnyerő modorú fiatalember. Első látásra mindenkinek szimpatikus, emberi kapcsolatokat

eléggé gyorsan kiépítő egyéniség. Így egyáltalán nem merül fel annak gyanúja, hogy K. Zsolt cselekedeteiben, szavaiban, nem mindig őszinte, egyenes. Szereti az eseményeket, kapcsolatokat úgy irányítani, hogy az az ő javára fordítható legyen. Kihasználja mások hiszékenységét, sőt élvezi időnkénti fölényes helyzetét. Sokszor kettős játékot is játszik. Sajnos az elmúlt napokban lebukott, mert a városban két hölgynek is tette a szépet. Úgy gondolta, erre nem jönnek rá, sőt addig merészkedett, hogy házassággal is kecsegtette a hölgyeket.

Egy hétvégi utazás során, amikor egyik hölggyel utazott a Balatonra, arra a vonatra véletlenül a másik hölgy is jegyet váltott. Leírni is nehéz lenne, hirtelenjében milyen perpatvar pattant ki a vonat kupéjában, ahonnan K. Zsolt alig tudott menekülni. Egyértelmű, hogy ő nem volt tisztában A. J. Shristian író megfogalmazásával: „Csak a hazug ember ígér. Az ígéretet a félelem váltja ki a benned tomboló káoszból. Ugyanis, amikor hűséget ígérsz, olyan dologgal üzletelsz, aminek nem vagy birtokában.”

◙

Magában az „ígéret” -ben, benne van az illúzió is. Persze ez szédítés, hiszen sokszor mondják, ma az élet szebb és jobb, mint az korábban volt. Petőfi Sándor is figyelmeztetett erre vagy százhat éve, amikor azt írta: „Vannak hamis próféták, akik / Azt hirdetik nagy gonoszan, / Hogy már megállhatunk, mert itten / Az ígéretnek földje van.”

De ez az illúzió úgy látszik, töretlen marad, mert az ember bízik a jobb, szebb életben. Madách Imre így írta: „ember, bízva bízzál!” Móra Ferenc is leírta gondolatait az ígéretről. „Füstön, ködön, gyászon, szenvedésen túl látom az ígéret földjét, amelyen nálunk boldogabb nemzedék éli a mienknél emberibb életét.”

◙

T. Sára érdekes egyéniség volt. Olyan társasági ember, akit szerettek meghívni, mert ötven éves kora ellenére, női szépségnek számított még a férfiak körében. Kiemelten jó humorral áldotta meg az ég, észt is mértek neki bőven, tájékozott volt az irodalomban, festészetben, zenében, szóval nem unatkoztak társaságában. Sokfelé hívták, mert ha jelen volt, ott biztosított a jó hangulat. Tudtában is volt ennek T. Sára. Mindig igent mondott a meghívásokra, ezt azonban teljesíteni, nem mindig akarta. Könnyed volt, sokszor el is felejtette ígéretét. Könnyedsége adta azt a magyarázatot: - Az ígéret arra való, hogy megszegjék! De ehhez a teljes kép érdekében azt is tudni kellett volna: „Az ígéret szép szó, ha megtartják, úgy jó!”

◙

Különös ígéretek:

Egy horvát asszony csak arra akarta megkérni fiát, ne igyon többé alkoholt. A gyerek érdekesen értelmezte anyja kérését. A most 75 éves fiú 40 évvel ezelőtt megígérte, ha nem alkoholizálhat, mégis a pohár fenekére szeretne nézni. Így élete végéig csak kólát fog inni, mert ez emlékezteti a bor zamatjára. Ennek megfelelően reggel, délben és este mindig megivott, egy kólát.

Egy amerikai kisfiú 9 évesen ígéretet tett az édesanyjának, mint focista, ha bekerül a NFL-be (amerikai baseball – „bézból”), vesz neki egy rózsaszínű Cadillac gépkocsit. Édesanyja mellrákkal küzdött, miközben a feltörekvő focistát nevelte. Aztán amikor 21 éves lett és a csapat, bajnokságot nyert, teljesítette ígéretét, megvette a gépkocsit, édesanyjának.

◙

K. Ferenc most töltötte be az ötvenedik évét. Kerek egy évforduló ez a születésnek. Alkalmas arra, hogy az ember számot vessen életével, mi történt eddig vele, jó úton ment-e, vagy a görbét választotta? Ült az asztalnál, most fejezték be az ünnepi ebédet, a csokis tortát szelte az asszony és szétosztotta a család tagjainak, meg az unokáknak. K. Ferenc ivott egy pohár bort. Kis szünetet tartott és megszólalt: - Köszönöm nektek a köszöntést. Ötven év nem csekély idő az ember életében. Volt ebben jó is, meg rossz is egyaránt. Amikor anyátokkal, a mamával összekerültünk, úgy éreztük minden rendben lesz. Boldogok voltunk, mikor legyen az ember boldog, ha nem fiatal korában? Megszülettetek ti, Áron, Sándor és te Zsuzsika. Nőtetek, mint a gomba, peregtek az iskolai évek, mi meg csak öregedtünk. Jöttek a gondok, voltak nehéz napok, de együtt, kéz a kézben, leküzdöttük. Most ennél az évfordulónál, egy pillanatra megállunk, de megyünk tovább. Gondolni kell rátok is, ifjú Áronra, meg Sándorra. A kis Zsuzsikára, Csöpire, Sárira. Ti így öten a jövőt szimbolizáljátok. Értetek élünk, dolgozunk még. Ne feledjétek egy író szavait, aki így összegezte ezt a pillanatot: „Az ifjúság a boldogság ígéretét nyújtja, ám az élet a fájdalom valóságát." (Nicholas Sparks)

◙

„A biztonságérzetet a megtartott ígéretek számával mérik" – John Irving idézet. Ezzel teljes mértékben, tisztában volt U. Ferenc ügyvéd is, aki közel ötven éves korával már huszonöt éve praktizált. Mindig az vezérelte, hogy ügyfeleinek tett ígéretét teljesítse. Persze sokféle üggyel kellett ez időszak alatt megbirkóznia. Voltak egyszerűek, mint egy adás-vételi szerződés, de védett már a bíróságon gyilkossággal vádolt anyát is, akit a vád szerint csecsemőjének megölésével vádoltak. A tárgyalás során ténylegesen bebizonyosodott, hogy a csecsemő halálát nem ő okozta, hanem a felelőtlen dajka, akire gyermekét bízta. Az ügyvéd minden részletet alaposan felderített, sőt ő maga járt a részletek pontosítása után. Megígérte az anyának – minden fájdalma

ellenére – hogy ejteni fogják az ellene felhozott vádat. Így is lett, tehát az ígéret csak akkor ér valamit, ha teljesítik is.

◙ ◙

Az összetartozás hozhat csak sikert

Szavak és azok jelentése. Összetartozás – kötődés. Számtalan formája létezik annak, hogy az összetartozás során milyen viszonyok, állapotok jönnek létre. Valamilyen módon szinte minden összetartozik ebben a világban, valamilyen módon kötődik is a meglévő, folyamatban álló viszonyokhoz, állapotokhoz. Az alábbiakban kiragadott történetek, megjegyzések csak néhány a megszámlálhatatlan kötődés, összetartozás közül.

◙

Mariska néni és Péter bácsi, most ünnepelték házasságuk 50 éves évfordulóját. Korban már mind a ketten túl voltak a hetvenedik életévükön. Eléggé régen volt, mikor megismerkedtek. Aratás, cséplés ideje volt. Mind a ketten egy Békés melletti tanyán laktak és éppen akkor egy cséplőgép mellett vállaltak munkát, hogy meglegyen az éves kenyérfejadagjuk. Péter bácsi a gépen fent rakta a kévéket a gépbe, Mariska néni, pedig töreket, pelyvát vitte el társával a cséplőgép alól. Poros, piszkos munka volt, az tudja csak, aki ezt akkoriban csinálta. Az ismeretségből házasság lett. Három gyerekük született, két fiú és egy lány. Az unokák száma már hét. Nagycsalád, mikor összejönnek, már a nagy asztal is kicsinek bizonyult. Ez az ötven év sok mindent hozott kettőjük életében. Volt, amikor külön éltek, mert ott a békési tájon nem volt munka. Péter bácsi Pestre kényszerült elszegődni, kőművesek mellé. Ilyenkor vasárnap este vonatra ült és csak pénteken este tért haza a családhoz. Ez eléggé embert próbáló időszak volt. Később helyben is kapott munkát egy rizshántolóban. Az asszony a háztartást vezette, nevelte a gyerekeket meg a házhoz tartozó állatokat. Nem ment minden simán, volt veszekedés is köztük, mert nehezen lehetett mindent összehangolni. Volt, amikor eszük a nehézségek hatására a kenyértörésen járt, de volt olyan nap is, amikor úgy érezték, jól választottak.

Müller Péter író fogalmazta meg: „Két embert sok minden összetarthat, de legkevésbé az észszerűség. Inkább a vonzalom, a szeretet, az összetartozás érzése. Néha a közös rögeszme, olykor az érdekközösség. Érzések, vágyak, indulatok, aggodalmak – például, hogy félsz egyedül."

◙

Zsóka egy bulin jött össze Melinda apjával. A buli bulinak indult, Zsóka élvezte a társaságot, felszabadult volt. Talán az ital is közrejátszott, engedett a csábításnak, mert úgy érezte, hogy élete több hónapos magányosság után, talán jóra fordulhat. Megszédült a szavaktól, a szép ígéretektől. Engedett. A széptevő pár hónap után, minden ígérete ellenére, köddé vált. Ekkor már késő volt, egy elhárító lépésre. Megszülte Melindát. A szülést követően összegzett mindent, megfogadta, felneveli lányát és megpróbál jó anya lenni. Innentől kezdve, minden lépés, mozdulat, cselekedet, csak Melindáért szólt. A külvilág is érezte és viszonozta azt az együvé tartozást. Sok boldogságot adott édesanyjának, jól tanult, befogadó volt. Olyan igazi szeretetben, barátságban éltek. Zsóka így kettesben is teljes életet élhetett.

◙

Az összetartozás eszmei oldalról is lehetséges, sőt napjainkban – 2014-ben – az országgyűlési választások alkalmából, nagyon is időszerű. Ebben a „versenyben" pártok sokasága (mert jelenleg több párt is szerepel a palettán) küzd és harcol a választók kegyeiért. A harcot, ha nemesnek nevezzük, akkor csak azt kívánhatjuk azoktól a politikai platformon összetartozóktól, vívják meg úgy, hogy az elkövetkező időszakban jó legyen gyereknek, fiatalnak, középkorúnak és öregnek egyaránt.

◙

Kati és Zoli, mindketten húsz évesek és egy diszkóban ismerkedtek meg. Az első lépések eléggé bizonytalanok voltak. Nézegették, méregették egymást, de ahogy a találkozások, beszél-

getések szaporodtak, úgy nyíltak meg egymás előtt. Egyre többet meséltek eddigi nem hosszú, de az ő számukra fontos és tartalmas életükről. Így bontakozott ki egy kötődés kettőjük között. Már a napok egyetlen perce sem telhetett el, hogy gondolatban ne egymásra gondoltak volna. Egymásba habarodtak, mai szóhasználattal, szerelmesek lettek. Ingmar Bergman szerint: „Ahol nincs te, ott nincs én sem."

◙

A Nemzeti Összetartozás Napja. (részlet a Magyar Köztársaság országgyűlésének a törvény preambulumából): „A Magyar Országgyűlés 2010. évi XLV Törvénye a Nemzeti Összetartozás melletti tanúságtételről június 4-ét, az első világháborút magyar részről lezáró trianoni békediktátum aláírásának a napját a Nemzeti Összetartozás Napjává nyilvánította. 1920. június 4-én a Versailles melletti Nagy-Trianon palotában ránk kényszerített döntés értelmében a vesztes központi hatalmak oldalán harcoló Magyar Királyság területének, mintegy kétharmadát elcsatolták. Az akkori népszámlálási adatok alapján a Trianon előtti Magyarország több mint 18 millió lakossága 7,6 millió főre esett vissza, és az elcsatolt területekkel együtt mintegy 3,2 millió magyar ajkú került határainkon kívülre.

Nemzetünk tragédiájára mindörökké emlékezve, ugyanakkor történelmi felelősségünket is szem előtt tartva, a gyász évfordulója szülte Emléknap ma lehetősége is egyben, hogy megmutassuk a történelem viharos időszakában külső hatalmak ugyan elválasztottak bennünket, de kulturális gyökereinktől, nemzeti hovatartozásunktól nem foszthattak meg, hiszen az országhatárok szabdalta nemzetközösségünk oszthatatlan egész.

A múlt tragédiájával sújtott évfordulón felelősségünk most már a jövő felé irányul: 2010. évi XLV. Törvény megerősítette Magyarország elkötelezettségét a magyar nemzet tagjainak és közösségeinek egymással való kapcsolatának fenntartásában, ápolásában. A Magyar Országgyűlés kötelességének tekinti a nemzeti összetartozás erősítését. A törvény kimondja, hogy ”a több állam fennhatósága alá vetett magyarság minden tagja és közössége részére az egységes magyar nemzetnek, amelynek államhatárok feletti összetartozása valóság, és a magyarok önazonosságának meghatározó eleme.”

◙

A kötődés, ragaszkodás állapota, talán kivételezett mód ahhoz, hogy boldogság töltsön el. Íme, négy ember kötődési formája. Cs. Lajos negyvenöt éves, foglalkozását tekintve kőműves. Ezen a Dunakanyari tájon, már sokfelé épített házat. Keze nyomát, az egymásra rakott téglák oldalán ott hagyta. Hívták őt már többször az ország más részébe is dolgozni, de ő mindig nemet mondott. Ragaszkodik ehhez a tájhoz. Szívét itt tölti meg a nyugalom, a melegség, amikor a hegyek távolba vesző karéját szemléli. Z. Kázmér ötven éves. Ebben a kis faluban született, itt járt iskolába, itt tanulta ki a pékszakmát. Tizennyolc éves kora óta süti a kenyeret, melyet a környező falvakba is szállít. Vállalkozó lett, az üzlet elfogadható módon megy, mert kenyér az mindig kell. Hívták már városba is, nagyobb pékségek, vezetői beosztásba. Ő ragaszkodik a falujához, az általa kialakított pékségéhez, a kemencéhez, amelyből ropogósra sült, szép és ízletes kenyerek sokasága került a vevők asztalára. S. István negyven

éves. Sorsa úgy hozta, hogy korán elvesztette szüleit, így a nagymama nevelte. Távolabb lakik, már megnősült, van két lánya, de mindig szakít időt arra, hogy hetente legalább egyszer, meglátogassa a nagymamát és segítsen is neki a házkörüli teendőkben. Kertművelésben is segédkezik, ez kellemes kikapcsolódás számára. T. Ibolya ötvenöt éves. Még dolgozik, egyedül él, öt évvel ezelőtt megözvegyült, családja nincs. Ő az állatokhoz kötődik. Van három kutyája, két macskája és más apró állatai. Mások mindig mondják neki: - Nem az állatokkal kellene bajlódnod, ember kelleme a házhoz! T. Ibolya ilyen jellegű közeledés minden formáját elutasítja. Állatai körében érzi jól magát. Oravecz Nóra írja: - „Ne keverd össze a kötődést a barátsággal. A barátság mulandó, eltűnik, a kötödés viszont a lelket köti a másikéhoz. Ezért szeretnél minél több időt tölteni vele, mert érzed, hogy többé tesz, erősít, feltölt. Többnek érzed magad már attól is, hogy ott van az életedben."

◙

Az élet sokszor fura dolgokat tud művelni. S. Margit tanitónő, aki huszonöt éves, nem rég végezte el a Tanítóképző Főiskolát, T. Faluban került. Előtte több mint öt éven keresztül táncolt a Főiskola néptánc csoportjában. Mikor megérkezett, első dolga volt, hogy érdeklődött a falu fiataljai körében, mi lenne, ha itt is szerveznének egy tánccsoportot. A lelkesedés eléggé hullámzó, akadozó volt. Egy kissé elkeseredett ezen, bánatát egy beszélgetés során elmesélte K. Ica néni tanárnőnek, aki már kora szerint a nyugdíj előtt állt. Történelmet tanított az iskolában, de ezt úgy adta elő – nebulóinak, - hogy azok lelkesedtek érte. Olyan meseszerűen, a kor pletykáival fűszerezve tálalta, hogy a gyerekek szájtátva hallgatták. Nagyon népszerű volt az iskolában, szerették a faluban. Amikor meghallgatta S. Margit elképzeléseit ő vállalta és rávaló tekintettel pár nap alatt már harminc fiú és lány vegyesen, tanulták a lépéseket, S. Margit irányításával. A jól összekovácsolódtak, kötődtek egymáshoz. A siker sem maradt el, mert a környező településeken többször szerepeltek, hírük

volt a környéken. A két pedagógus munkája úgy aránylott egymáshoz, vezető és segítő formájában, mint Krúdy Gyula mondása szerint: „A nagybőgős tartja össze a bandát.”

◙ ◙